1

1 MOSU

1975

SIAULIŲ AIDYNAI

MŪSŲ VYTIS 1975 Nr. 1

VIRŠELYJE -

Filisteris Alvydas VASAITIS, VYDŪNO JAUNIMO FONDO 1974 metų labiausiai pasižymėjusio jaunuolio dovanos laimėtojas.

A. Vasaitis yra žinomas, kaip pianistas, akompaniatorius ir dirigentas. VJF jį apdovanojo už prof. Vl. Jakubėnui skirto koncerto paruošimą lietuvių mokslininkų suvažiavimo metu ir už Čikagos liet. operos choro paruošimą ir Verdi operos "Kaukių balius" dirigavimą.

Iškilmingas dovanos įteikimas įvyko Akademinio Skautų Sąjūdžio 50-ties metų jubiliejaus akademijoje Čikagoje, 1974 spalio 19.

TURINYJE -

LSS centrai ir ASS - V. Statkus 3
III P.L.J.K. mintis - R. Lukoševičiūtė 6
Lituanistikos institutas - J. Gimbutas 9
Kilminių grupių išsilaikymas - A. Vilkaitė 12
Skautiškos temos apie -
Vyresniųjų skaučių skyrių - R. Penčylienė 15
LSS Tarybos suvažiavimą - 18
Įvykiai ir pastabos 25
Atsiųsta paminėti 28, 38
Nekrologai 33
Laiškai 37

SKAITYTOJAMS -

Vėluojame, atsiprašome, nenustojame vilties pasitaisyti.
Didelis 1974 m. darbų ir įvykių jubiliejinis numeris taip pat greit visus pasieks.
Sekantys 1975 numeriai skubiai laukia Jūsų pasisakymų.

- Red.

L.S.S. CENTRAI IR A.S.S.

Vytenis Statkus

1975 yra L.S.S. trimečio suvažiavimo ir vadovų rinkimų metai. LSS Tarybos Pirmija pakvietė s. A. A. Bobelį korespondencinį suvažiavimą vykdyti Niujorke.

Šio diskusinio rašinio autorius yra teisininkas, Gilvelio mokyklą baigęs žinomas skautų ir akademikų vadovas, buvęs Garbės Teismo narys.

Red.

Neramūs buvo pastarieji pora metų Lietuvių Skautų Sąjungoje. Daug brangaus laiko ir energijos buvo sugaišta ne jaunimo reikalais rūpinantis, ne jam dirbant, bet neproduktingiems ginčams ir kivirčams suaugusiųjų tarpe.

Kada organizacijos veikloje atsiranda trintis, nesklandumai, dera ieškoti jų priežasties. Organizacijos veikla gali sutrikti dėl nepalankių išorinių priežasčių, ar dėl vidujinių priežasčių: narių apatijos, nesugebėjimo, sąmoningo trukdymo, organizacinės struktūros neatitikimo gyvenimo reikalavimams.

Veiklos sutrikimo L.S. S-goje yra buvę ir praeityje, bet jis tapo ypatingai ryškus ir juntamas pastarųjų dvejų metų laikotarpyje. Statutinės tvarkos laužymas vadovybės viršūnėse, sprendžiamojo organo nesugebėjimas priversti tos tvarkos laikytis, o garbės teismo - laužytojus sudrausti, įnešė į L.S.S. gyvenimą daug nesantaikos, nekalbant jau apie skautiškumo dvasios susilpnėjimą, tam tikrais atvejais ir visišką išnykimą, net cinizmo poreiškius.

Sąjungos sprendžiamasis organas, L.S.S. Taryba, yra pasirodžiusi mažai veiksminga S-gos reikalus sprendžiant. Priežasties galima ieškoti tiek jos sudarymo metode, tiek ir jos sudėtyje. Nemažą rinkikų dalį sudaro asmens, jau ilgą metų eilę iš aktyvaus darbo L.S. S-goje pasitraukę ar atitrūkę, bet tik kas trejetą metų prisimeną tebeturį kažkada gautą skautininko laipsnį ir, ta proga, susimoką ir nario mokestį. Tai, kas pasakyta apie rinkikus, tam tikra dalimi tinka ir daliai kandidatų į Tarybą. Taip sudaryta Taryba, mažai pažindama S-gos reikalus ir vienetų veiklos sąlygas, negali būti sąmoninga jos reikalų sprendėja, ypač reikalų, esančių tolimesnėje periferijoje ar savo esme sudėtingesnių. Tokioje padėtyje, vienas ar keli dinamiškesni asmens visą Tarybą gali lengvai kreipti savo norima kryptimi, ką ypatingai ryškiai matome 1973-1975 kadencijos metu.

Tarybos sudėtis būtų gyvenimiškesnė, jei ją sudarytų visos S-gos renkami S-gos pirmininkas, vicepirmininkas ir ex officio įeiną abu vyriausieji skautininkai, vyriausieji dvasios vadovai ir visi rajonų vadai ir, gal, vadeivos rajonuose. Jie yra renkami rajonuose, ten gyvena ir dirba, vietos sąlygas pažįsta, jie būtų ir gyvenimiškesni LSS reikalų sprendėjai. Raštinę ir atskaitomybę vesti galėtų tam darbui pakviesti S-gos nariai, tačiau neturį balso Tarybai sprendimus darant.

Skaitytojui toliau paaiškės, kodėl šioje Tarybos sudėtyje neminimi akademinės skautijos atstovai.

LIETUVOS
NACIONALINĖ
M. MAŽVYDO
BIBLIOTEKA

Garbės teismo veikla ir veiksmingumas, deja, privalo būti sustiprinti. Jau eilę metų tebėra nepatvirtintas Garbės teismo reguliaminas. Bent oficialiai, Garbės teismas iki šiol tebesivadovauja pasenusiomis, dar Europos tremtinių stovyklose išleistomis savo veiklos taisyklėmis.

Garbės teismas privalo suprasti ir įsisąmoninti, kad jis yra savarankus ir nuo kitų LSS organų ar pareigūnų nepriklausomas LSS organas, kuris savo darbe - saugoti LSS garbę ir teisėtumą joje - privalo vadovautis tik skautybės principais ir LSS teisinėmis normomis.

Garbės teismas gali būti veiksmingas tik tada, kai jo visi nariai gyvena netoli vienas kito ir gali lengvai rinktis akivaizdiniams posėdžiams. Jie privalo būti bent susipažinę su teismine procedūra. 1973-75 kadencijos Garbės teismas buvo neveiksmingas dėl narių išsiblaškymo, dėl nežinojimo ar nepaisymo teisenos elementarių dėsnių (kreipimasis į bylos vieną šalį, prašant NURODYMŲ bylos reikalu!) ir nesugebėjimo ar nenoro daryti aiškius SPRENDIMUS. Būna atvejų, kada net ir broliškas Garbės teismas privalo matyti ir suprasti, kad, S-gos gerovei, reikia aiškiai ir tvirtai reaguoti į neteisėtumą ir neskautiškumą, ypač jie jie pasireiškia viršūnėse, iš kurių turi ateiti geriausi pavyzdžiai.

Svarstant pastarųjų dvejų metų įvykius L.S. S-goje ir pažįstant dabarties gyvenimo realybę, nejučiomis iškyla keli klaustukai ir galimumai, gal ir neegzistuoją L.S. S-goje, bet vistik pakankamai grėsmingi ir todėl neišleistini iš akių. Lietuvos laisvės priešams LSS yra nemaloni ir nepriimtina, nes augančioje mūsų emigracijos kartoje ji palaiko ir ugdo tautinę sąmonę ir Lietuvos nepriklausomybės mintį. L.S. S-gai per 30 emigracijos metų netik neišnykus, bet dar stiprėjant, logiška prileisti, kad tie priešai gali imtis aktyvių priemonių L.S. S-gai ardyti. Ardomajam darbui gali būti infiltruojami specialūs griovikai, gali būti apsukriai išnaudojamos organizacijoje jau esančių narių žmogiškos silpnybės: garbės ar galios troškimas, palinkimas "ieškoti teisybės" (bet kuria kaina), emigraciniam gyvenimui būdingas, pas kai kuriuos asmenis atsirandąs, liguistas palinkimas kivirčytis dėl niekų, antipatijos kitiems organizacijos nariams ar jų grupėms ir t.t. Pažįstančiam žmones, jų savybes ir silpnybes, gali užtekti mesti, gal net labai kilnia forma pridengtą, tam tikrą kurstomą mintį, iš kurios gali palaipsniui įsiliepsnoti nesantaikos gaisras. Toks nesantaikos gaisras yra apėmęs L.S. S-gą.

Besiginčydami, gindami savo nuomones, ieškodami L.S. S-gai gero, privalome niekad nepamesti galvos, neperžengti ribos, neprarasti saiko pajautimo, kad savo nuomonės kartais neapgintume LSS gyvybės kaina. Juo šviesesnis akademikas, juo aukštesnių pareigų vadovas, juo ryškiau turime tai matyti, stipriau įsisąmoninti.

Vienas labiausiai išryškėjusių nesklandumų L.S. S-goje buvo kai kurių centrinių valdomųjų organų santykiai su ASS. Nuomonių skirtumų tarp tokių organų ir ASS yra buvę ir praeityje, bet jie niekad nebuvo išvirtę tokiu aštriu konfliktu, kaip tai atsitiko dabar. Paliekant nuošaliai priežastis, kylančias iš konflikto dalyvių asmenybės savumų, esminė tų nesklandumų priežastis yra ta, kad statutinė LSS santvarka nebeatitinka gyvenimo realybės.

Centrinių LSS organų paskirtis yra tvarkyti MAŽAMEČIŲ ir NEPILNAMEČIŲ ugdomąją organizaciją. Tuo tarpu, ASS yra suaugęs į intelektualų, akademinį sąjūdį, kuriam autoritetinis tvarkymas "iš viršaus" yra ir svetimas ir nereikalingas. Giliau pagalvojus, dabartinė padėtis yra visai suprantama ir natūraliai išsirutuliojusi. Kaip šeimoje vaikai užauga ir subręsta, tapdami savitais, savarankiais žmonėmis, taip ir L.S. S-goje A.S.S. kilo ir užaugo iš Brolijos bei Seserijos ir sukūrė savitą "asmenybę". Skirtumas yra tik tas, kad žmonių šeimose tėvai sensta, tuo tarpu, L.S. S-goje Brolija ir Seserija savo narių sudėtimi liko jaunos ir reikalingos nesibaigiančio ugdymo, kai, tuo tarpu, ASS subrendo.

Šios kadencijos metu iškilę nesklandu-

mai rodo, kad LSS centriniai organai nėra pastebėję ir supratę to padėties pakitimo, ir bando vadovautis senais, nebegyvenimiškais šablonais. O gal sprendžiamasis organas, Taryba, yra jau tiek supasyvėjusi ir pasidavusi vykdomojo organo, Pirmijos, sugestijoms, kad ji nebeįstengia skirti kas gera ir kas ne?

Skautiškoji idėja tebėra ta pati tiek Brolijos, tiek Seserijos, tiek ASS pagrinde, bet jos samprata jau žymiai skiriasi vaiko ir augančio jaunuolio-ės gyvenime ir akademiko - studento ar profesionalo gyvenime.

Brolija ir Seserija ir toliau tebelieka, daugiausia, nesavarankių, augančių, FORMUOJAMŲ jaunuolių organizacija. Jų esminė funkcija yra vidujinė, atkreipta į save, t.y., atliekama organizacijos viduje, atliekama vadovaujamų organų, tai funkcijai atlikti skirtų ir pritaikytų ir taip suprantančių savo santykį su skautų-čių vienetais. LSS centriniai organai yra visai vietoje ir teisūs, taip žiūrėdami į savo vietą ir vaidmenį santykyje su Brolijos ir Seserijos vienetais.

Akademinės skautybės funkcija yra jau išorinė: eiti į visas visuomeninio gyvenimo sritis, duoti tam gyvenimui įnašą, išplaukiantį iš akademinio, profesinio pasirengimo ir skautiškos pažiūros į žmonių tarpusavio santykius. Tą akademinės skautybės funkciją atliekant, ideologinis ryšys su skautų organizacija turi reikšmės, bet metodai ir veiklos dirva visai skiriasi nuo jaunesniųjų šakų metodų ir dirvos. Administraciniai ryšiai ir santykiai tarpe LSS centrinių organų ir akademinės skautijos turi jau visai kitą pobūdį, kai tarp tų organų ir Brolijos bei Seserijos. O čia ir kyla nesusipratimų galimumai, jeigu tie skirtingumai nėra pilnai suprasti ir tikrai nuoširdžiai priimti, kaip gyvenimo realybė.

Pasauliniame skautybės sąjūdyje maža yra suaugusiųjų skautiškų organizacijų, o kur jos yra, organizaciniai ir administraciniai jos nepriklauso berniukams ir mergaitėms skirtoms organizacijoms. Tokiai santvarkai yra tvirtas pagrindas.

Remiantis aukščiau išdėstytomis mintimis, yra logiška peržiūrėti ASS vietą LSS organizacinėje struktūroje ta prasme, kad vietoje nebegyvenimiškos subordinacijos, ASS santykis su LSS centriniais organais būtų pagrįstas lygaus su lygiu bendravimo ar partnerystės dėsniu. LSS centriniai organai būtų atpalaiduoti nuo jiems nevisada suprantamos, nereikalingos naštos; ASS būtų atpalaiduotas nuo prasmės netekusio formalaus ryšio ir galėtų visą savo dėmesį ir energiją skirti savo darbui. Kuria forma, ir ar iš viso, akademinė skautija dalyvautų LSS centrinių organų veikloje, ar būtų juose atstovaujama, turėtų būti nuspręsta šį persitvarkymą svarstant ir, tikėkimės, sutariant.

Turint galvoje gyvenimo realybę, A.S. Sąjūdžiui iš LSS organizaciniai visai išsiskirti nebūtų protinga. Brolija ir Seserija reikalingos A.S. Sąjūdžiui, ir atvirkščiai. Bendradarbiavimas ir santykiai vienetų lygyje vietovėse galėtų ir turėtų likti mažai tepasikeitę nuo dabartinės padėties.

Baigdamas turiu pripažinti, kad aukščiau išdėstytas mintis paskatino kelių skautininkų poelgiai ir laikysena, į kuriuos per keletą dešimtmečių buvau įpratęs žiūrėti, kaip į skautiškumo pavyzdžius visai mūsų Sąjungai, kaip į giliai kultūringus asmenis, į tikrus džentelmenus. Yra nepaprastai skaudu, kai taip gerbiami žmonės savo pačių veiksmais sugriauna tą taip šviesų vaizdą, kada matai, kaip emigracinės dulkės ir susmulkėjimas užtroškina buvusias taip šviesias asmenybes. Deja, ir šviesios žvaigždės kai kada perdega ir užgęsta.

Mitai yra įdomūs literatūroje, bet gyvenime jie netinka. Asmens nepakeičiamumas, neklaidingumas gali būti tam asmeniui malonūs, svarbūs, bet jie yra tik mitas. Kurio nors mito beatodairinis vaikymasis baigiasi karčiu pabudimu ar ir tragedija. Norisi palinkėti, kad mitus apie save susikūrusiems L.S.S. vadovams tas pabudimas būtų tik kartus, o ne tragiškas.

O akademinė skautija, stovėdama gyvenimo realybės kelyje, turėtų rasti savyje pakankamai drąsos tą kelią sau tiesti pati - savo protu, savo jėgomis, ką ji jau pradėjo daryti.

III P.L.J.K. PAMATINĖS MINTIES IEŠKOJIMAS*

Rasa Lukoševičiūtė

Šiuo metu aš vis dar kalbu lietuviškai ir tiek domiuos lietuvybe, kad dirbu lietuvišką darbą. Ne kartą susidūriau su įvairiais klausimais ir neaiškumais, bet iki šiol dar vis galėjau kreiptis į vyresniuosius visuomenininkus rasdama pagalbą. Ligi šiol visada radau laiko ir vietos pašvęsti lietuviškiems parengimams, draugystės mintims, tačiau jau kelintus metus man kyla klausimai, kurie palieka manyje abejonės ir nežinios jausmą:

- ar aš dar kalbėsiu lietuviškai už kelių metų ir ar mano susidomėjimas lietuviškumu mane vis skatins dirbti lietuvišką darbą?
- jei dar būsiu lietuvė visuomenininkė, kiek mano amžiaus žmonių bus į mane panašūs ir kiek iš mūsų galėsime dirbti kartu?
- ar, man patekus į vyresniųjų eiles ir įgijus tam tikrą patirtį, galėsiu atsakyti į visus jaunesniųjų statomus klausimus, jeigu tokių dar bus?

Tai gal yra labai skeptiškas žvilgsnis į ateitį, bet šios mintys kyla ir jas reikia išspręsti, jeigu nenorime išgyventi tolimesnių neigiamų pasėkmių. Priimkime savo padėtį realiai: beveik visi esame gimę Šiaurės Amerikoje; mes susiduriame su kitokia kalba ir kultūra, kurios ir mums priklauso; mūsų aplinka yra amerikietiška ar kanadietiška; bet tuo pačiu mes beveik visi esame lietuvių tėvų vaikai; beveik visi susiduriame prie vakarienės stalo ne tik su lietuviškom tradicijom ir papročiais, bet ir su lietuvių kalba, kuri mums irgi yra sava; mes susiduriame taip pat ir su tautos praeitimi, istorija, jos išgyvenimais. Savaime aišku, kad tokiose aplinkybėse kyla labai svarbūs klausimai: kas aš esu? Kam aš priklausau? Ką aš turiu pasirinkti? Su kuo aš galiu draugauti? Kaip aš turiu kalbėti? Būdami tos kartos atstovais, kuri pilnai įsijungė į amerikiečių ar kanadiečių gyvenimą, tuo pačiu neužmiršdami lietuvių gyvenimo, mums tapatybės (identiteto) klausimai dažniau iškyla ir yra labai svarbūs.

Šitie neaiškumai iškyla ir įvairių organizacijų vasaros stovyklose, studijų dienose, suvažiavimuose, bet kas iš mūsų turime atsakymus į juos? Kaip į šiuos rūpesčius atsako mūsų organizacijos? Ar suvažiavimai, įvairios studijų dienos ir stovyklos, kuriuose šie klausimai kyla, yra padarę išvadas?

Ruošdamiesi trečiam Pasaulio Lietuvių Jaunimo kongresui girdime visokius gandus apie jaunimą Pietų Amerikoje. Sakoma, kad jaunimas jau nebekalba lietuviškai, kad visa lietuvių kultūra yra nykimo procese. Bet ar mes esame įsidėmėję, kad Argentinos, Brazilijos, Uragvajaus ir t.t. jaunimas ne tik susiduria su Pietų Amerikos kultūra ir kalba, kad jie yra ne tik pilni argentiniečiai, braziliečiai... bet jie yra taip pat mišrių šeimų vaikai, trečios ar ketvirtos kartos jaunuoliai? Priimant Pietų Amerikos jaunimo padėtį, man atrodo, kad mes žiūrime į savo ateities veidrodį: mes dar esame pirmos kartos atstovai; kas bus už dviejų ar daugiau kartų čia? Ar dar bus keliamas tautinės tapatybės klausimas?

Taip klausimą statyti nėra blogas veiksmas. Visuomenei jaunimas visada buvo klaustukas. Toks klausimo kėlimas leidžia

*Tema, skaityta II Š.A. Jaunimo suvažiavime Ročesteryje, 1974.XII.29.

pasirodytų prieš penkiasdešimties žmonių publiką, kodėl reikia išleisti tiek daug pinigų, kad jais pasinaudotų maža grupė žiūrovų.

Mes, kurie beveik visada pažinome didelę vienybę, ne visada suprantame, kad lietuviai Europoje, Pietų Amerikoje yra dar mažesnė tautinė mažuma tuose kraštuose, negu mes čia, Šiaurės Amerikoje. Jų finansiniai trūkumai ne tik didina veiklos sunkumus, bet jie mažina ir jų domėjimąsi ir išradingumą. Pagalvokime ateityje apie tas mažumas, kurioms mūsų atvykimas sudarys ne tik džiaugsmą, bet sukels domėjimąsi ir vienybės jausmą. Mūsų pasirodymai ten, mūsų studijų dienos bei stovyklos, suorganizuotos jiems, ne tik juos pažadins, bet gal privers ir mus pagalvoti, pravers mūsų pačių akis.

Klausimai, kurie mums turi rūpėti yra ir Pietų Amerikos lietuvių jaunimo klausimai: Kas yra lietuvis? Kas yra lietuviška veikla? Kodėl svarbu yra lietuviškai kalbėti? Kas yra lietuvių kultūra ir tradicijos? - ir daugybė kitų. Atsakymų radimas bus mūsų pačių praturtinimas ir paaiškinimas, dėl ko verta angažuotis lietuviškam gyvenimui ir veiklai. Mūsų yra per mažai, kad galėtume leisti ir mažiausiai kolonijai numirti, nes kiekvieno mūsų jėgos yra naudingos, jeigu mes norime išlikti lietuviais!

Čia ir prieinu prie savo išvadų. Pagal mano supratimą, šis kongresas yra organizuojamas Pietų Amerikoje norint pirmiausia patraukti grupę jaunų žmonių, kurie turbūt galėtų padaryti tiek pat, kiek ir mes. Pietų Amerikoje įvyksiantis kongresas iškels šio krašto lietuvių jaunimą, jam įrodys, kad jie gali lygiai tiek pat, kaip ir visi kiti ir, svarbiausia, juos supažindins su mumis, duos progą identifikuotis.

Kad visa tai pasisektų, mes, Šiaurės Amerikos jaunimas, turime būti labai stiprūs ir įsitikinę. Mes turime pasitikėti savimi, kaip lietuviais, kad šis užsimojimas atneštų vaisius. Kongresas yra tik didelio namo pamatai, kurie turi būti labai stipriai pastatyti.

Galvoju, kad pagrindinė kongreso mintis turėtų būti jauno lietuvio ar lietuvės tapatybės (identiteto) apibrėžimas. Trečiasis jaunimo kongresas turi nurodyti jaunuoliui ar jaunuolei kelią, kad jam būtų lengviau surasti atsakymus į savo tapatybės klausimus. Šiuo būdu mes įgysime didesnį pasitikėjimą savimi ir savo veikla ir įsitikinsime, kad Pietų Amerikos, Australijos ir Europos jaunimas yra lygiai tiek svarbus, kiek ir Šiaurės Amerikos. Tolimos kelionės tada nebesukels abejonių dėl pasisekimo. Jos duos visiems galimybes pasireikšti.

Ruošdamiesi trečiam jaunimo kongresui ir kongreso metu mes todėl turėtume atsakyti į tris klausimus, kurie ne tik man, bet ir daugeliui kitų rūpi:

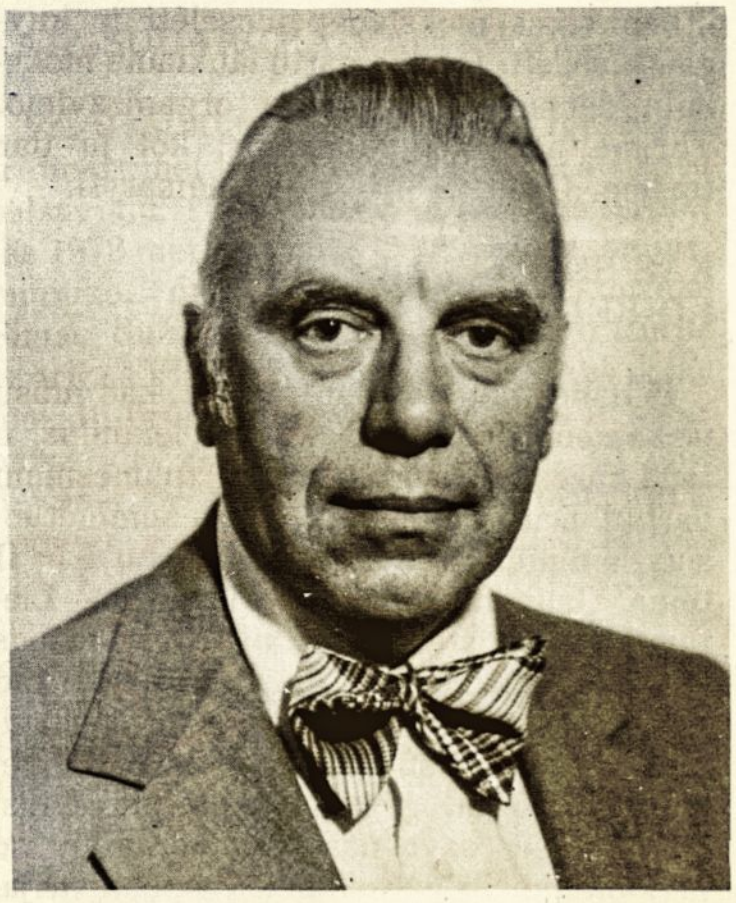
1. Kalbos ir veiklos klausimas: nepažindami savo kalbos mes uždarome kelią į lietuviškos kultūros pažinimą ir bet kokią organizacinę veiklą. Tai yra lygu mėginimui pasidaryti žurnalistu, neišmokus rašyti.

2. Organizacinės veiklos klausimas: jeigu mes dirbsime negalvodami apie ateitį ir jos pasekmes, mūsų darbas nugrims, palikdamas mus stovinčius su baltais plaukais. Mes turime ugdyti ne tik naujas idėjas, bet ir jų vykdytojus bei naujus visuomenininkus.

3. Tęstinumo klausimas: organizuotą darbą dirbdami, dalyvaudami veikloje, mes tęsiame gaires jaunesniesiems. Prieš kongresiniame laikotarpyje ir kongreso metu mes turime rasti būdus, kaip atsakyti į šiuos klausimus ir būdus, kaip sudominti tuos, kurie gal visai nenori šiais klausimais galvoti.

Tik radę atsakymus į iškeltus klausimus, mes savo rankose laikysime gaires lietuvio jaunuolio tapatybės (identiteto) klausimams atsakyti, kurios pašalins abejonės ir nežinios jausmus, palikdamos vietą įsitikinimui, kad tai, ką aš gavau gimdamas lietuviu amerikiečiu, kanadiečiu, australu, braziliečiu... yra vienas ir tas pats gyvenimas, kuris reikalauja iš manęs geresnio susiorganizavimo ir didelės vienybės.

LITUANISTIKOS INSTITUTAS

Fil. inž. dr. Jurgis Gimbutas

"Mūsų Vyčio" redaktorius patiekė eilę klausimų Lituanistikos instituto pirmininkui mūsų filisteriui inž. dr. Jurgiui Gimbutui.

KĄ JIS VYKDO?

Prezidiumas išleidžia narių vardyną su adresais, kurį kasmet papildo ir atnaujina. Tasai vardynas padeda po laisvąjį pasaulį išsiblaškiusiems lituanistams susižinoti. Vardyne atžymėtos narių specialybės ir mokslinės įstaigos, kuriose jie dirba. LI organizuoja savo narių ir kitų lituanistų mokslinius suvažiavimus, kuriuose skaitomi referatai ir diskutuojami instituto reikalai. Pirmasis suvažiavimas įvyko Vašingtone 1964 m., antrasis Filadelfijoje 1967 m., trečiasis Chicagoje 1971 m. ir ketvirtasis vėl Chicagoje 1973 m. kartu su II-ju Mokslo ir Kūrybos simpoziumu. LI leidžia savo narių parašytus veikalus: 1960 - 1965 metais išleisti trys prof. Vacl. Biržiškos "Aleksandryno" (senųjų lietuvių rašytojų biografijos ir bibliografijos) tomai, finansiškai parėmus JAV Lietuvių Bendruomenės Kultūros fondui. LI Bibliografijos skyrius jau parengė spaudai Lietuvių išeivių bibliografiją už 1970-1973 metus, daugumą lėšų gavus iš to paties Kultūros fondo ir dalį iš Lietuvių fondo. Ją parašė Pov. Gaučys, redaguoja J. Dainauskas ir dr. T. Remeikis. Pačių autorių spaudai parengti Lietuvos istorijos veikalai: dr. K. Almino "Kryžiuočių keliai Lietuvoje" ir dr. V. Sruogienės "Lietuvos Steigiamasis seimas", bet dar neturim lėšų toms knygoms išleisti. Be to, LI yra išleidęs tris Lituanistikos Darbų tomus: I - 1966 m. ir II - 1969 m. (red. J. Balys), III - 1973 m. (red. V. Maciūnas). Išleistas ir 1971 metų suvažiavimo darbų tomas, red. T. Remeikio. Tuose tomuose paskelbta apie šimtas įvairių sričių lituanistinių stu-

KAS YRA LITUANISTIKOS INSTITUTAS?

LI yra lituanistų mokslinė draugija, kurios tikslas yra sudaryti geresnes sąlygas rinkti ir skelbti dokumentus ir studijas liečiančias lietuvių kalbą, literatūrą, tautosaką, etnografiją, Lietuvos istoriją ir geografiją, išeivių istoriją ir kitokią mokslinę medžiagą, turinčią ryšių su Lietuva ir lietuvių kultūra. LI buvo įkurtas Chicagoje 1951 metais Lietuvių Profesorių draugijos iniciatyva. 1959 metais LI buvo inkorporuotas Ilinojuje kaip nepelno draugija. Pradžioje buvo 26 nariai, dabar jų yra 108. Pirmuoju LI pirmininku buvo prof. dr. Petras Jonikas (kalbininkas), po jo prof. dr. Jonas Balys (tautosakininkas), dr. Aleksandras Plateris (teisės istorikas), doc. dr. Vincas Maciūnas (literat. istorikas).

dijų lietuvių ar anglų kalbomis. Šiuo metu dr. R. Šilbajoris baigia rengti spaudai IV-jo suvažiavimo darbus, o dr. V. Maciūnas pradėjo rengti IV-jį Lituanistikos Darbų tomą. Tose knygose yra ir svarbių istorinės reikšmės turinčių laiškų bei dokumentų. III-jo tomo išleidimą finansavo Lietuvių fondas, iš kurio tikimasi paramos ir kitiems leidiniams.

KAS YRA LITUANISTIKOS INSTITUTO NARIAI?

Seniau jie buvo renkami visų tikrųjų LI narių, o nuo 1973 metų juos renka LI taryba slaptu balsavimu, mažiausia 2/3-liais narių už. Tikraisiais LI nariais gali būti aukštąjį mokslą baigę asmenys, pasireiškę savo lituanistiniais darbais. Nariais talkininkais gali būti ir mažesnių kvalifikacijų asmenys - tokių dabar turime tik penkis. Apie trečdalis LI narių jau yra vyresnio amžiaus, o kiti - daugumoje aktyvūs Amerikos, Kanados, Vakarų Europos ir vienas Australijos universitetų profesoriai, bibliotekų darbuotojai, leidinių redaktoriai. Trylika narių yra 26-40 metų amžiaus, bet jau daugumoje daktarai. Penki nariai yra ne lietuviai, bet pasižymėję lietuvių kalbos ir literatūros specialistai, visi profesoriai.

KĄ IŠLAIKO LITUANISTIKOS INSTITUTĄ?

Neturime užtikrintų fondų ar pajamų, tai negalime turėti savo įstaigų, bibliotekų, archyvų. Dėl to gal tinkamesnis šios institucijos vardas būtų ne institutas, o draugija. Nariai moka po 10 dol. metinio mokesčio, išskyrus vyresnio amžiaus narius - pensininkus, kurie nieko nemoka. Nariai gauna instituto leidinius be atskiro primokėjimo. Kaip jau minėjau, leidiniams spausdinti prašome paramos iš lietuvių visuomeninių fondų. Autoriai honorarų negauna, o turėtų gauti. Tik bibliografijos autoriui buvo užmokėta už darbą. Ieškome mecenatų, bet iki šiol jų neradome. Šiuo atveju yra laimingesnė mums artima Lietuvių Katalikų Mokslo akademija, kuri savo gausiems leidiniams turėjo duosnių mecenatų - pavienių žmonių, paaukojusių tūkstančius dolerių. Nemanome, kad būtų tikslinga steigti dar vieną lietuvių fondą lituanistikos mokslams puoselėti ir knygoms išleisti. Iš savo narių laukiame mokslinių darbų, o ne pinigų organizavimo. Turime padėti lituanistams, kol jų dar turime. Gausaus prieauglio nematyti.

KAS SEKASI - NESISEKA, KO REIKIA?

Iš dalies jau atsakiau. Reikia, kad mūsų visuomenė daugiau pirktų LI leidinius, o tada turėsim daugiau pinigų tolimesniam darbui. Dar galima gauti visus suminėtuosius leidinius, išskyrus Lit. Darbų I ir II tomą. Gaunami Čikagoje, Margučio - Lietuvių fondo įstaigoje ir pas kai kuriuos spaudos platintojus. Pageidaujame, kad visuomenė gausiau lankytų LI suvažiavimus. Penktasis suvažiavimas buvo Clevelande, 1975 m. gegužės 16-18 dienomis. Džiaugiamės savo narių kooperavimu su prezidiumu. Tą parodo ir korespondencija, apie 200 laiškų kasmet. Reikia daugiau ryšių su ne lietuvių mokslinėmis institucijomis. Lit. Darbai siuntinėjami maždaug 110 bibliotekų. Gaunama laiškų iš Amerikos universitetų profesorių, prašančių bibliografinių ir kitokių informacijų apie lietuvius ir Lietuvą. Visiems prašantiems tokios informacijos suteikiamos. Organizuojama akcija laiškais iš universitetų, kur dirba lietuviai profesoriai, protestuoti ir atitaisyti naujosios Encyclopedia Britanica laidos paskelbtai netiesai apie Lietuvą ir jos praeitį.

KOKIE ATEITIES PLANAI?

Tęsti, kas iki šiol daroma. Vykdyti metinių LI tarybos posėdžių nutarimus. Viskam reikia laiko ir pinigų. Iki šiol visi darbai, išplaukią iš LI, kaip organizacijos, buvo savanoriški. Keletą konkrečių pradėtų darbų jau minėjau. Tęsime išeivių bibliografijos parengimą ir išleidimą. Tas darbas, kadaise dirbtas Al. Ružancovo, o

vėliau JAV LB Kultūros fondo, buvo sustojęs 1969 metais.

KAIP SUDAROMA VADOVYBĖ?

Pagal statutą, prezidiumas renkamas trejiems metams visų tikrųjų narių slaptu balsavimu. Dabartinis prezidiumas išrinktas 1972 metų pabaigoje. Jį sudaro, be pirmininko, dar vicepirmininkas istorikas Simas Sužiedėlis, sekretorius literatūros istorikas Vladas Kulbokas, iždininkas polit. mokslų prof. dr. Tomas Remeikis ir spec. narys dr. Aleksandras Plateris. LI turi devynis skyrius pagal specialybes, kurių vedėjus renka skyrių nariai. Tie skyriai yra: Kalbos (ved. L. Dambriūnas), Literatūros (dr. Br. Vaškelis), Tautotyros ir kraštotyros (Ant. Mažiulis), Istorijos (dr. J. Puzinas), Teisės ir sociologijos (dr. D. Krivickas), Menotyros (Ant. Tamošaitis), Bibliografijos (J. Dainauskas), Filosofijos (dr. Ig. K. Skrupskelis) ir Psichologijos - pedagogikos skyriaus branfduolys (dr. I. Užgirienė). Prezidiumas ir skyrių vedėjai sudaro LI tarybą. Sekantys prezidiumo rinkimai turės būti vykdomi 1975 metų pabaigoje.

JŪS ESATE AKADEMINIO SKAUTŲ SĄJŪDŽIO FILISTERIS. KOKS KITŲ ASS NARIŲ ĮNAŠAS LITUANISTIKOS INSTITUTO DARBUOSE?

Iš suminėtųjų LI tarybos pavardžių galite matyti, kad joje dirba penki mūsų filisteriai. Narių sąraše galima rasti dar keturis. Renkant kandidatus į LI, nepaisome, kurioje organizacijoje kas buvo ar yra. Nulemia mokslinės kvalifikacijos ir dėmesys lituanistikai. Todėl neregistruojame ir nesirūpiname savo narių priklausomybe tai ar kitai lietuvių visuomenės srovei. Jei tik bus daugiau lituanistų Akademinio Skautų sąjūdžio eilėse, kelias kandidatuoti į Lituanistikos institutą jiems atviras, kaip ir kitiems.

Lituanistikos Instituto prezidiumas 1974.VI.9 Dr. T. Remeikis, prof. S. Sužiedėlis, dr. J. Gimbutas, Vl. Kulbokas, dr. A. Plateris.

Foto P. Vaškio

PABAIGAI - ASMENIŠKAS KLAUSIMAS: KAS JUS, INŽINIERIŲ, SIEJA SU LITUANISTIKA?

Tokį klausimą esu girdėjęs jau ne kartą. Dar būdamas Vytauto D. universiteto asistentas Kaune, ėmiau domėtis lietuvių liaudies architektūra ir statyba. Tą etnografijos šaką vadinu namotyra, panašiai, kaip vokiečiai - "Bauernhausforschung", o anglų kalba - "folk arba rustic architecture". Esu paskelbęs tos srities disertacinį darbą Vokietijoje, o keletą stambesnių ir smulkesnių lietuvių namotyros studijų Amerikoje. Mano straipsnių yra Lietuvių Enciklopedijoje ir Encyclopedia Lituanica. Skaičiau paskaitų Lietuvių Kultūros kongrese, Lituanistikos instituto, Baltiškųjų Studijų d-jos, Amerikos Lietuvių Inž. ir Architektų suvažiavimuose, nagrinėdamas lietuvių liaudies statybos savybes ir jų ryšius ar originalumą Europoje. Nelaikau savęs tikru mokslininku, bet lietuviškosios namotyros specialistų išeivijoje neturime, o darbo būtų ne vienam. Su dėmesiu seku, kas toje srityje daroma Lietuvoje, parašau recenzijas.

KILMINIŲ GRUPIŲ IŠSILAIKYMAS AMERIKOJE*

Alma Vilkaitė

Pažvelgus į Amerikos gyventojus, tuojau pat pasidaro labai aišku, kad Amerika yra konglomeracija visų rasių žmonių. Žmonės, kurie kadaise iš kitų žemės kraštų atvyko, pagal senus Amerikos sociologus, turėjo lengvai ir greitai ištirpti Amerikos katile. Paviršutiniškai žiūrint, visos tautos yra trupučiuką "aptirpusios" ir, bent ekonomiškais atžvilgiais, visam pasauliui sudaro charakteringą kapitalistiško gyvenimo vaizdą. Ne daug toliau pasigilinus, paaiškėja Amerikos gyventojų tikra sudėtis: tai yra italai, lenkai, airiai, afrikiečiai, vengrai, graikai, japonai, meksikiečiai, vokiečiai, lietuviai... Visi šitie Amerikos gyventojai sudaro savo atskiras etnines grupes, kurių nariai gal prieš dešimtį metų atvykę į Ameriką, o kitų narių seneliai gal prieš šimtą metų imigravo į Ameriką. Žmonės save laiko italais ar lenkais, nors ir seniai pamiršo kalbą ir to krašto papročius. Kodėl šitie žmonės nepamiršta jų originalios tautybės? Kas juos pritraukia vieną prie kito sudaryti šias kilmines (etnines) grupes? Ir kodėl šitos grupės nemiršta Amerikos katile? Šitie klausimai dažnai kyla mano mintyse ne tik apie kitus, bet ir apie save: kas tikrai yra lietuvybė Amerikoje ir ar jinai turės progos išsilaikyti Amerikos kultūroje? Šiuos klausimus bandysiu bent paviršutiniškai panagrinėti.

Dažniausiai, pradedant aiškinti kilminių (etninių) grupių egzistenciją, tuoj pat iškyla Amerikos istoriniai bruožai. Amerika nuo pat kolonialinių dienų buvo žmonių svajonėje religinės laisvės kraštas. Suvažiavo visokiausių tikėjimų kolonistai ir jie maždaug ramiai sugyveno. Šitoks sugyvenimas ugdė Amerikos toleranciją svetimom ir naujom religijom bei tautoms. Sekantis svarbus bruožas buvo kitų emigrantų atvykimas į Ameriką. Kalbant apie kitas kilmines grupes, svarbiausias imigracijos laikotarpis buvo pradžioje šito šimtmečio. Tuo laiku tūkstančiai emigrantų, dažniausiai europiečių, atvyko į Amerikos didmiesčius gyventi. Dažniausiai šitie

*ASD - Los Angeles skyriaus kandidatės tema skaityta 1974.

žmonės buvo neišlavinti neturtingi ūkininkėliai, atvažiavę į Ameriką laimės bei turtų ieškoti. Atvykę į Ameriką, jie atsirado svetimoje vietoje, kur gyvenimas nei trupučiuką nebuvo panašus į jų pažįstamą gyvenimą Europoje. Išsigandę, dažniausiai be pinigų ir nemokėdami anglų kalbos, jie spietėsi gyventi arti kitų savo tautiečių. Šitų žmonių jie gal visai nepažinojo, bet pats faktas, kad jie buvo tos pačios tautybės, traukė juos į krūvą. Svetimame krašte jie ieškojo panašumų į jų praeitą gyvenimą. Savasis tautietis ugdė pasitikėjimą, kad jis turės panašias gyvenimo vertybes, kaip ir jie. Taip pat, gyvenant kartu, daug lengviau buvo rasti ir kitus svarbius žmones savo gyvenime: ar tai būtų žmoną susirasti ar vyrą susigaudyti, ar daktarą, ar advokatą, ar kunigą, ar krautuvininką. Šitie žmonės buvo jų tautiečiai ir jie jais galėjo pasitikėti.

Yra labai lengvai suprantama, kodėl tik atvykę imigrantai į Ameriką norėjo kartu gyventi ir bendrauti su savo tautiečiais. Bet kokia nematoma jėga pritraukia jų anūkus ir proanūkus dalyvauti ar skaitytis vienaip ar kitaip prie tos pagrindinės kilminės grupės? Psichologai ir sociologai aiškina šitą fenomeną sekančiai: Etninės grupės nemiršta todėl, kad jos yra pasireiškimas žmonių gilaus vidujinio palinkimo ieškoti tų žmonių, kuriuose jis mano teka toks pat kraujas kaip ir jame. Kilminės grupės duoda žmogui tokį pagrindinį būdą apibrėžti tą jausmą "mes" prieš "jie". Dėl šitokių psichologinių priežasčių žmogus nesąmoningai nors ir silpnai yra pritraukiamas prie savų tautiečių.

Daugumas kilminių grupių kilo iš emigrantų, kurie laisva valia atkeliavo į Ameriką iš laisvo krašto. Tos grupės nejautė jokios pareigos išlaikyti jų tautos kultūrą ar kalbą Amerikoje. Kadangi daugumas emigrantų buvo neišlavinti žmonės ir dažnai net be jokio amato, jie įtilpo į Amerikos paprastųjų darbininkų klasę. Nors jie ir neturėjo rimto tikslo išlaikyti savo tautos kultūrą, tačiau jie dažniausiai nesąmoningu būdu perdavė savo vaikams gyvenimo vertybes, kurios buvo sudarytos ar seniai praeityje ar gal ir šiame krašte išgyventų nuotykių. Tarp imigrantų nebuvo jokio stipriai suplanuoto kultūros bei kalbos perdavimo būdo.

Daugumas etninių grupių, kurios šiandien dar egzistuoja Amerikoje, yra tų senųjų imigrantų pradėtas psichologinis bei materialinis palikimas. Po antro pasaulinio karo įvyko labai svarbus pasikeitimas kai kuriose etninėse grupėse: į Ameriką atkeliavo dypukai. Šitas įvykis ypatingai pakeitė rytų Europos etnines grupes. Mano gyvenime šis įvykis yra labai svarbus ir aš toliau kalbėsiu tik apie lietuvių kilmės grupę Amerikoje.

Dypukai, atvykę į Ameriką, drastiškai pakeitė egzistuojančią lietuvių kilmės grupę. Dypukai ir jų atvykimas į Ameriką labai skyrėsi nuo ankstyvesnių imigrantų padėties. Jie buvo priversti išbėgti iš Lietuvos ir tik per laimę atvyko į Ameriką. Daugumas jų buvo gerokai išsilavinę žmonės ir susirūpinę Lietuvos politiniais bei kultūriniais reikalais. Atvykę į Ameriką, taip pat kaip imigrantai, jie spietėsi gyventi į jau egzistuojančius lietuvių rajonus įvairiuose Amerikos miestuose. Iš pradžių jie pradėjo dirbti paprastuose darbuose, bet greitai išsimušė į gerus darbus pagal savo mokslo specialybes. Savo vaikus jie siuntė į aukštąsias mokyklas ir vis skatino, kad kiekvienas vaikas atsiektų savo maksimumą. Vien tik šitas faktas išskyrė dypukus nuo ankstyvesnių imigrantų.

Tuo pačiu laiku, dypukai bandė atstatyti kiekvienoje kolonijoje po "Mažą Lietuvą" prie jau egzistuojančių parapijų. Jie steigė lietuviškas mokyklas ir atgaivino Lietuvoje buvusias jaunimo bei senimo organizacijas. Visi šitie veiksmai vyko sąmoningu ir išplanuotu būdu, nes jų tikslas buvo vienas ir vienintelis: išlaikyti lietuvybę visose kultūrinėse srityse. Nuo pat mažens dypukai spaudė savo vaikus, daugumoje jau gimusius Amerikoje, eiti į lietuviškas mokyklas, draugauti su kitais lietuviukais ir, pagaliau, kurti lietuviškas šeimas ir tęsti visą ciklą. Kaip sociologai rašo, šitas būdas

yra sąmoningas, suplanuotas kultūros perdavimas, todėl jis drastiškai skiriasi nuo kitų imigrantų būdo. Todėl ir dypukų papildytos etninės grupės Amerikoje labai skiriasi nuo senų imigrantų sudarytų grupių.

Gal įdomiausias ir svarbiausias klausimas apie etnines grupes šiandieną būtų: kokia yra jų ateitis? Andrew Greeley ir Michael Novak galvoja, kad etninės grupės toliau tęs jų egzistenciją Amerikoje ir tik dabar jų politinė jėga ir svarbumas yra pradedami įvertinti. Visiems lietuviams labai rūpi lietuvių egzistencija Amerikoje. Pažvelgus į imigrantų istoriją ir palyginus su naujųjų ateivių veikla, galima išvesti šiokią tokią pranašystę apie lietuvių ateitį.

Dypukai, kurie daugumas yra mūsų tėvai, lyg ir pamiršo, kad mes nesame gyvenę Lietuvoje. Gal kai kurie tikisi, kad mes būsime tiek pat stiprūs visose lietuviškose srityse, kaip ir jie. Man atrodo, kad tokia galvosena nėra reali - reikalavimai yra per stiprūs. Gyvenant svetimame krašte, mokantis to krašto mokyklose, neturint artimo ryšio ir nemačius Lietuvos yra neįmanoma tapti tokiais lietuviais, kokiais yra mūsų tėvai. Mes esame dvilypės tautybės žmonės, tačiau lietuviško jaunimo ateitis nėra visai beviltiška. Imigrantai, prieš labai daugelį metų atvykę į Ameriką, neturėjo jokių konkrečių planų savo tautybės išlaikymui Amerikoje, tačiau jų ryšis su gimtaisiais kraštais visai nenutrūko. Jeigu jie norėjo savo tautos kultūros, visuomet galėjo nuvažiuoti į Europą ir jos pasisemti. Net ir tokiose sąlygose, visokios etninės grupės visokiausio kultūrinio stiprumo yra išsilaikę Amerikoje. O mes lietuviai, kurie esame labai stipriai auklėjami lietuviškoje dvasioje ir esame įsąmoninti, kad turime pareigą Lietuvai, kad mūsų tikroji tėvynė yra ne Amerika, bet Lietuva, tikrai turime progos daug stipriau, kultūringiau ir tikriausiai ilgiau išsilaikyti, kaip kitos etninės grupės Amerikoje.

NAUDOTI ŠALTINIAI

Greeley, Andrew M., WHY CAN'T THEY BE LIKE US? AMERICA'S WHITE ETHNIC GROUPS. E. P. Dutton & Co. New York: 1971.

Kuprys, Vacys. "Kas Padeda ir Kas Kenkia Išlikti Lietuviškajai Išeivijai?" LAIŠKAI LIETUVIAMS. Vol. XXV, N. 7-8, p. 218-223.

Nakas, Alfonsas. "Kas Padeda ir Kas Kenkia Išlikti Lietuviškajai Išeivijai?" LAIŠKAI LIETUVIAMS. Vol. XXV, N. 9, p. 265-269.

Novak, Michael. THE RISE OF THE UNMELTABLE ETHNICS. The Macmillan Company. New York: 1972.

Sesės vadovės 1974 m. Čikagos Kaziuko mugėje. Foto J. Tamulaičio

Foto J. Tamulaičio

SKAUTŲ VADOVUI

600 VYRESNIŲJŲ SKAUČIŲ SKYRIUS KALBA VADOVĖS FIL. PS. RITOS PENČYLIENĖS LŪPOMIS

"MV" red. kreipėsi į skautų vyčių ir vyresniųjų skaučių skyrių vedėjus prašydamas pasisakyti rūpimais klausimais. Malonu pristatyti Seserijos Vyresniųjų skaučių skyriaus vedėjos mintis.

RED.: Sese, darbas su brėstančio amžiaus jaunimu visuomet buvo sunkus. Kaip jis Jums sekasi ir kaip žiūrite į savo pareigas?

R.P.: Man pačiai būtų labai sunku įvertinti pastangų pasisekimą ar nepasisekimą. Kaip visur, taip ir vyr. skaučių veikloje, dirbame ne atskirai, bet bendrai. Darbo pasisekimas priklauso ne tik nuo skyrių vedėjų, bet nuo būrelių vadovių, kurios turi gautą medžiagą perduoti savo sesėms ir pagauti jų dėmesį, išvystyti jų domėjimąsi.

Jaučiu pareigą rūpintis visų vienetų, tiek didelių, tiek mažų, vyr. skautėmis, jų vadovėmis bei jų veikla. Mūsų didžiausias uždavinys yra išlaikyti šio amžiaus jaunimo dėmesį skautiškoje-lietuviškoje plotmėje. Jaunieji yra labai užsiėmę mokslu ir dalyvauja kitoje lietuviškoje veikloje. Rasti laiką dar ir skautavimui yra sunku. Bandome sugalvoti ir pasiūlyti vadovėms įdomesnius užsiėmimus sueigose, diskusines temas; bandome sužadinti vyr. skaučių domėjimąsi lietuvišku liaudies menu skelbdamos rankdarbių varžybas. Norėdamos, kad vyr. skautės labiau prisirištų prie skautų organizacijos, per paskutinius penkis metus s. A. Bačkaitienės rūpesčiu buvo įvykdytos varžybos vyr. skaučių dainai ir vyr. skaučių ženkleliui sukurti. Dainai žodžius parašė v.s. N. Užubalienė, o muziką - v.sk. G. Narienė. Ženklelis buvo paruoštas pagal australietės v.sl. U. Kazokaitės projektą. Taip pat atnaujinome tradiciją ruošti vyr. skaučių, gintarių, skautų vyčių ir jūrų budžių sąskrydžius, kurie praeina su dideliu pasisekimu ir pritraukia labai daug šio amžiaus jaunimo.

RED.: Kiek yra vyresniųjų skaučių vienetų ir narių įvairiuose Seserijos rajonuose ir vietininkijose?

R.P.: Pagal 1974 metų nario mokestį užsimokėjusių sąrašus, Seserijoje yra 450 vyresniųjų skaučių ir 160 vyr. skautės - židinietės: Atlanto rajone yra 90 vyr. sk. ir 78 vyr. sk. židinietės, Vidurio rajone - 180 vyr. sk. ir 45 vyr. sk. židinietės, Ramiojo vandenyno rajone - 15 vyr. sk. ir 5 vyr. sk. židinietės, Kanadoje - 108 vyr. sk. ir 32 vyr. sk. židinietės, Anglijoje - 17 vyr. skaučių, Vokietijoje - 5 vyr. skautės ir Australijoje - 35 vyr. skautės.

Žinoma, šis skaičius galėtų būti ir didesnis, nes visuomet atsiranda sesių, kurios nesumoka mokesčių ir nebūna įtrauktos į sąrašus.

RED.: Kokie yra didžiausi sunkumai darbe?

R.P.: Didžiausias sunkumas yra korespondencijoje - menkas vadovių atsakymas į laiškus ir į bet kokius užklausimus. Tai yra ne mano vienos, bet ir kitų skyrių vedėjų nusiskundimas. Yra sunku vystyti nusistatytą veiklą, kai vadovės neatsako, nesulaukiant nei programų, nei veiklos apžvalgų. Nežinant atskirų vietovių pageidavimų ir reikalavimų, vyr. sk. skyriaus veiklą tenka planuoti bendru mąsteliu arba atsižvelgiant tik į atsiliepiančių vienetų prašymus.

RED.: Kokie reikalavimai yra dabar taikomi vyr. skautėms ir kiek jie yra vienodi tarp įvairių vienetų?

R.P.: Skautė, išlaikiusi visus tris patyrimų laipsnius ir sukakusi 15 metų, pereina į vyr. skautes kandidates. Vienų metų

kandidatavimo laikotarpyje, išpildžiusi vyr. sk. kandidačių programos reikalavimus, jinai gauna teisę duoti vyr. skautės įžodį. Kandidačių programa yra ta pati visuose vienetuose, bet ne visur sesėms pasiseka išpildyti patyrimų laipsnių reikalavimus sulaukus to paties amžiaus. Todėl kai kurios mergaitės tampa vyr. skautės kandidatės vėliau ir duoda vyr. skautės įžodį būdamos vyresnės.

RED.: O kaip su kandidačių temomis? Ar jos vis dar reikalaujamos ir kokio lygio jos būna?

R.P.: Visos vyr. skautės kandidatės, prieš baigdamos kandidačių programą, turi parašyti temą, kuri dažniausiai pasilieka draugovės ar tunto bylose ir į Vyresniųjų skaučių skyrių retai teužkliūva. Yra stengiamasi šias temas surinkti ir spausdinti skautiškoje spaudoje. Kandidačių temų lygį yra sunku apspręsti, nes šių dienų jaunimas labai vienas nuo kito skiriasi lietuvių kalbos žinojime. Bendrai pasakius, mūsų eilėse yra labai daug talentingų sesių ir norėtųsi, kad jų gražiai išreikštos mintys būtų matomos skautiškoje spaudoje.

RED.: Jūs užsiminėte, kad vyr. skautės kandidatės privalo įvykdyti programos reikalavimus. Ar yra atspausdinta programa? Kokius kitus leidinius leidžiate?

R.P.: Turime programos konspektą. Jį paruošė ir 300 egz. tiražu išleido "Kernavės" tuntas Čikagoje. Kai laida pasibaigs, darysime pastangas ją perspausdinti.

Seserijos vadija yra sudariusi komisijas, kurios rūpinasi išleisti naują "Skautybės Lietuvaitei" laidą, kurioje bus ir vyresniųjų skaučių skyrius. Skyrius leidžia biuletenį "Vyresnioji skautė", kurį gauna vyr. skautės ir jų vadovės. Per šį biuletenį informuojame apie skyrių veiklą, ruošiamus suvažiavimus, skelbiami konkursai ir, svarbiausia, stengiamasi atspausdinti kuo daugiausiai medžiagos, kuri tiktų naudojimui būrelių sueigose ir bendrai praplatintų vyr. skaučių akiratį.

RED.: Tiek narių turint, tikrai įdomu sužinoti, kokie yra pavyždingiausi vienetai?

R.P.: Vyr. skaučių veikla labai skiriasi, sakysime, tarp 60 vyr. skaučių, vieneto kurio narės gyvena daugiau ar mažiau vienoje lietuviškoje bendruomenėje, ir vietos, kurioje yra 6 vyr. skautės būrelyje, kurios gyvena 40 mylių viena nuo kitos. Pasakyti, kuris vienetas yra pavyzdingiausias negalėčiau, nes kiekvienas vyr. skaučių būrelis yra išvystęs jam ypatingą veiklą, kuri gal kyla aukštyn, gal krinta žemyn, priklausomai nuo vadovės sugebėjimų ir įdedamų pastangų.

RED.: Vyr. skaučių ir skaučių akademikių amžius skiriasi vos keliais metais. Įdomu, ar tarp vadovybių ir atskirose vietose tarp vienetų yra kokie ryšiai, pasikeitimas mintimis ir metodikos klausimais, darbo derinimas?

R.P.: Kiekviena skautė akademikė yra davusi vyr. skautės įžodį. Ji yra vyresnioji skautė ir gali dalyvauti vyr. skaučių veikloje. Daug skaučių akademikių priklauso vyr. skaučių būreliams ir eina pareigas skautiškuose vienetuose. Taigi, pavienis bendradarbiavimas yra. Organizuoto bendradarbiavimo tarp vadovybių neteko pastebėti, bet tai nereiškia, kad jo nėra atskirose vietovėse.

Tarpusavio ryšiai ir bendradarbiavimas yra reikalingi tarp visų skautiškų vienetų ir jis būtų ypatingai girtinas tarp vyr. skaučių ir skaučių akademikių. Skautės akademikės ateina iš vyr. skaučių eilių, o akademikės gali teikti Seserijai naujas vadoves. Bendros veiklos vystymas atskirose vietose priklauso nuo būrelių vadovių ir skaučių akademikių skyrių pirmininkių.

Būtų taip pat malonu, kad skautės akademikės dalyvautų vyr. skaučių suvažiavimuose ir stovyklose. Aš norėčiau, kad jos, dalyvaudamos kaip skautės akademikės vyr. skaučių įvykiuose, taip pat jungtųsi prie bendros programos ir paklustų stovyklos ar suvažiavimo bendrom taisyklėm. Reikia juk atsiminti, kad vyr. skaučių gretos prasideda nuo 16 m. amžiaus ir todėl programa bei bendros tvarkos taisyklės skiriasi nuo suvažiavimų ar stovyklų, kurie yra skirti studijuojančiam ar

studijas užbaigusiam jaunimui.

RED.: Dar vieną klausimą norėtume paklausti istorinės perspektyvos dėliai - kokius darbus ir įvykius skaitote svarbiausiais Vyresniųjų skaučių skyriaus gyvenime?

R.P.: Mano manymu, didžiausias atsiekimas nuo Seserijos ir Brolijos atsisteigimo išeivijoje buvo sugebėjimas sutraukti tiek daug lietuviško jaunimo, kad Lietuvių skautų sąjunga dabar yra pati didžiausia jaunimo organizacija svetur. Tiek Vokietijoje, tiek Amerikoje ir Australijoje per vyresniųjų skaučių eiles perėjo tūkstančiai sesių. Iš jų mes dabar turime puikių vadovių, kurios nuoširdžiai dirba.

Daug vyr. skaučių, nors laikinai pasitraukia iš tiesioginio skautiško darbo, grįžta atgal sukūrusios šeimas ir buriasi į vyr. skaučių židinius. Jos yra nepamainoma parama vienetams ar tai Kaziuko mugės darbuose, ar stovyklinėje virtuvėje, ar pravedant pašnekesius, egzaminuojant seses patyrimų laipsniams, ar net vadovaujant draugovei ar tuntui. Vyr. Skaučių židinių yra beveik kiekvienoje vietovėje ir kai kurie iš jų jau atšventė savo dešimtmetį ar dvidešimtmetį. Vyr. skaučių židinių reikalais Seserijos vadijoje rūpinasi ps. fil. Irena Alksninienė.

Galvoju, kad šiuo metu svarbiausia yra išlaikyti vyresniąsias skautes suįdomintas, skiepyti jose lietuviško seseriškumo bei pareigingumo jausmą, kad ir toliau iš jų gautume pareigingas vadoves. Norėčiau, kad kiekviena vyresnioji skautė pajustų, kad skautybės ideologija buvo ir yra svarbi įtaka jų charakterio vystyme ir kad jos suprastų, kad ateis laikas, kuomet ir jos turės atiduoti duoklę savo sesėms. Ta duoklė yra būti geru pavyzdžiu jaunesnėms ir pasiruošimas vadovavimui.

RED.: Sese, ačiū už įdomias žinias. Nustebome išgirdę, kad Vyr. Skaučių skyriuje yra net virš 600 sesių. Dar daugiau nustebome išgirdę, kad skyrius yra toks veiklus savo leidiniais. Tikimės, kad ateityje netruksite vėl pasidalinti su mumis savo mintimis.

R.P.: Norėčiau nuoširdžiai padėkoti "Mūsų Vyčio" redakcijai už atkreiptą dėmesį į Vyresniųjų skaučių skyriaus rūpesčius. Manau, kad glaudus bendradarbiavimas tarp visų skautiškų vienetų yra ne tik skatinantis, bet labai reikalingas, nes tuomi padedame ir palengviname vieni kitiems atsiekti mūsų bendro tikslo - ugdyti jaunimą skautiškoje-lietuviškoje dvasioje.

Vyr. sk. pasirodymas.

Foto D. Vakarės

LIETUVOS
NACIONALINĖ
M. MAŽVYDO
BIBLIOTEKA

LSS TARYBOS SUVAŽIAVIMO ĮSPŪDŽIAI

13. Vadovybės organų posėdžiai yra teisėti, jei juose dalyvauja daugiau kaip pusė narių. Dalyvaujantieji nutaria ir renka asmenis paprasta balsų dauguma.

14. LSS Taryba yra vyriausias Sąjungos valdomasis organas.

15. LSS Taryba:

B. Priima ir keičia LSS Statutą ir LSS, kaip juridinio asmens, nuostatus.

D. Priima LSS sąmatą ir tvirtina Pirmijos pateiktą Sąjungos apyskaitą.

F. Sprendžia kitus LSS reikalus.

LSS Statutas

Ne visi žino, kad Skautų sąjungos pačioje viršūnėje yra keturios valdžios: Taryba, Kontrolės Komisija, Garbės Teismas ir Tarybos Pirmija. Trys iš šių organų yra savistovūs ir nepriklausomi vienas nuo kito, o Tarybos Pirmija yra vykdomosios valdžios atstovas, atsakingas Tarybai. Kiekvienas organas yra įpareigotas vykdyti LSS Statuto jam skirtas pareigas ir atsako prieš valstybės, Sąjungos įstatymus ir LSS Suvažiavimą, kuris juos išrinko. Sąjungos Taryba yra įstatymų leidėja, darbo vykdytojo - Pirmijos - tikrintoja, visos Sąjungos ateities vairininkė. Tarybos nariai, kaip "Board of Directors" kitose organizacijose, taip pat atsako kolektyviai ir asmeniškai prieš valstybės civilinius ir kriminalinius įstatymus už visus, nuo jų pareigų vykdymo priklausančius, įvykius Sąjungoje. Tai yra didelė ir pagarbos verta atsakomybė.

1974 metų spalio 25-27 dienomis Toronto Tėvų Pranciškonų parapijos salė prisipildė aukščiausios skautiškos vadovybės svečiais. Tai buvo pirmas nuo Vokietijos laikų formalus Tarybos suvažiavimas, kuris skautiškoje spaudoje buvo paminėtas daugiausiai oficialiais pranešimais, tarsi šis įvykis būtų eilinis, neįdomus, ar nereikšmingas. Suvažiavime dalyvavo dvidešimt trys (iš 33) Tarybos nariai, kiti LSS pareigūnai ir, pakaitomis, po dešimtį-penkiolika svečių, skautų rėmėjų, stebėtojų. Posėdžiai buvo vieši, nes Sąjunga yra viena didžiausių ir svarbiausių išeivių organizacijų. Ji yra visuomenės pinigais išlaikoma, o jos gyvenimas ir vadovybės svarstymai niekad nebuvo ir neturi būti slapti.

"Mūsų Vyčiui" atrodo, kad šis Tarybos suvažiavimas buvo reikšmingas ir paminėtinas ir dėl svarstytų klausimų jautrumo ir dėl nutarimų, kurie, jei būtų vykdomi, galėtų esmėje pakeisti ligi šiol buvusią LSS administraciją. Norėdami istoriją papildyti neoficialiais prisiminimais, kreipėmės į šešis įvairiose vietose gyvenančius Tarybos narius, prašydami įspūdžių ir pasisakymų bendrais ir specifiniais šio suvažiavimo klausimais.

v.s. A. SAMUŠIS, NIUJORKAS:

Taip jau mums įprasta prieš didesnių grupių suvažiavimus truputį pasididžiuoti, o po tų įvykių truputį iš šalies pakedenti, ar taip viskas pravesta, kaip planuota, ir ar rezultatai pateisina sutelktus lūkesčius. Dažnai lengva reklama pavilioja greit dėmesį ir įmantri kritika, rodos, viską paverčia dulkėmis, kai nepažvelgiama giliau į problemų esmę, egzistuojančias aplinkybes ir praktišką receptų naudojimą.

Įvykęs LSS Tarybos suvažiavimas nebuvo perdaug reklamuotas, ar labiau svarstomas spaudoje. Pirmajame tuo reikalu LSS Tarybos Pirmininko pranešime buvo net atsiklausta dėl suvažiavimo datos, vietos ir kitų pasiūlymų. Taip pat paprašyta siūlyti klausimus programai sudaryti. Rodos, taip demokratiška ir statutiška. Paskelbtoji suvažiavimo programa buvo plati ir įvairi. Jau iš karto atrodė, kad 2 dienų posėdžiams klausimų perdaug, bet iš kitos pusės - lyg visi svarbūs ir reikalingi, bet ir ta reikalų gausybė pilnai neapjungė visų pageidavimų. Tiesa, tokiems, retai vykstantiems suvažiavimams gyvoje ir neramioje (ir tai gerai) organizacijoje tų degančių klausimų, prašančių sprendimo,

prisirinko net perdaug. Ir nelengva programą aptrumpinti, kai visi klausimai beveik lygiaverčiai.

Tokia turtinga programa posėdžių pradžioje buvo paskelbta ir posėdžių dalyvių priimta. Išmintinga, kad nebuvo ištęsto oficialaus įvado su tradicinėmis kalbomis. Bet vistiek piršosi mintis, kaip šią plačią programą tokiu trumpu laiku išsemti.

Klausimai: "Lietuvių skautybės ateities svarstymai", "Bendrieji LSS gyvavimo klausimai", "Skautinio ir tautinio ugdymo programų klausimai" ir "ASS reikalai" buvo esmingiausi šiame suvažiavime.

Šiems klausimams, atrodo, reikėjo daugiau dėmesio ir laiko skirti ne tik svarstymuose, bet ir didesnio pasiruošimo šiuos klausimus gvildenant. Pagrindinis klausimas, kuriuo šiandien susirūpinę ne tik mes, skautai, bet visi - jaunosios kartos nauji i n t e r e s a i ir organizacinė d i s c i p l i n a. Arčiau: KAIP ŠIOS KARTOS NAUJUS BESIFORMUOJANČIUS POLINKIUS IŠNAUDOTI TOBULESNIAM IDĖJINIAM AUKLĖJIMUI IR PATRAUKLIAI SOCIALINEI DISCIPLINAI. Jei šis ar panašus klausimas apjungiąs pirmuosius 3 paminėtus programos klausimus, būtų iš anksto kruopščiau paruoštas ir duota konkreti forma vadovautis individui ir vadovui, reikia manyti, jau būtų iš dalies atsakyta: ar mūsų Sąjunga vegetuoja, kopia pasispirdama aukštyn, ar rieda nesusilaikydama pakalnėn. Regis, kad tokiam suvažiavimui mūsų "Skautiškoji ateitis" ir turėjo būti kertinis klausimas ir jam rastas bent patenkinamas atsakas. Ir čia buvo proga jaunam akademikui pažvelgti į šią problemą. Būtų buvę vis kas nors naujo, atveriančio naujus kelius, artimus jauniesiems.

Administraciniai, nuostatų klausimai galėjo būti pavesti svarstyti atskiroms komisijoms ar net atidėti korespondenciniam suvažiavimui. Jau nebe pirmą kartą pasisakyta, kad Taryba pasireiškia tik protokoluose: ne aktyvi, lyg įšalęs sąrašas medžio viršūnėje. Buvo ir tokia užuomina, kad Taryboje veiktų Komisijos specifiškiems uždaviniams, kaip: statuto, gerovės, programų-spaudos, informacijos. Tokios ar panašios komisijos grupiniuose posėdžiuose specifiškus klausimus labiau išstudijuotų, parengtų projektus nutarti, kurie

1974.X.25-27 Toronto L.S.S. Tarybos suvažiavimo nariai ir svečiai.
Foto L. Saplio

būtų preciziškesni. Be to, plenumui nereiktų ilgų diskusijų ir sutaupytų posėdžių laiką.

Ar tokie suvažiavimai yra būtini? Paskutinis suvažiavimas buvo neišvengiamas, nes dauguma Tarybos narių to pageidavo. Ir net lyg priekaištaudami Pirmijai, kad Tarybos nariai neturį progos dalyvauti Sąjungos vadovavime, pasisakyti degančiais klausimais. Gal užtat ir pats suvažiavimas ir pakrypo tik į pasisakymus, kur kam kas skauda, o mažiau į konstruktyvius projektus. Čia gal šioj vietoj pastebėjimas Tarybos nariams, kad privačiai asmeniškai labai paprasta pavartyti nuomones, bet pareikšti sprendimą, kuris daugumai patiktų ir statutiškai būtų teisingas, ne visada yra taip lengva. Pavyzdžiui, ASS reikalu jau tiek buvo iš anksto kalbėta, rašyta ir diskutuota, net priekaištauta, kad nesurandamas greit sprendimas, o kai reikėjo suvažiavime sprendimą suredaguoti, daugis pajuto, kad siūlymuose vis kas nors užkliūva, ne taip, kaip norėtume, ar derintųsi su nuostatais.

Apskritai, pačio suvažiavimo dalyvių nuotaika buvo kai kur baili ir rafinuota. Pabijota kartais atvirai pasisakyti, kad nepakenktum savo vietovės linijai, ar sava nuomonė nepadėtų oponentams užbėgti į priekį. Kai kur pajusta, kad skautiškame logiškame galvojime yra ir jau politikavimo.

Suvažiavimas iš dalies pasiekė tą, kad iš pageidaujamų pasisakymų (jų buvo paberta gan daug) galima daug pasimokyti ateinančiam suvažiavimui. Taip pat nepamirština, kad ne visi Tarybos nariai buvo aktyvūs ir buvo pilnai susipažinę su Tarybos Pirmininko tvarkingai parengta posėdžiams svarstymų medžiaga. Ypač statuto, nuostatų ir santykių su kitomis organizacijomis klausimais buvo nuslysta į "lankas". Didesnio dėmesio šiuo klausimu parodė ASS atstovai.

Ne visiškai tikslu, kai svarbesnieji, ypač statutiniai pakeitimai nutariami tik posėdyje dalyvaujančių, o ne visos Tarybos dauguma. Praktiška būtų pasiūlymą perduoti korespondenciniu būdu visiems Tarybos nariams nutarti. Tuomet rezultatai bylotų visos Tarybos valią.

Gaila, kad suvažiavimo sekretorius nepasitelkė daugiau talkos posėdžių užrašams. Jau bent pačių nutarimų projektai turėjo būti iš anksto, prieš balsuojant, pateikti kiekvienam susipažinti su redakcija, už ką balsuojama. Tokius nutarimus būtų gera jau gauti suredaguotus ten pat. Mažiau būtų abejonių dėl redakcijos detalių. Labai praverčia dokumentams automatiški užrašytojai.

Iš viso, posėdžiai vyko sklandžiai, su skautišku nuoširdumu ir pagarba kito nuomonei. Suprantama, kad gyvenimui neužtenka vien teoretiškų receptų, o reikalinga ir pozityvi konkreti visos Tarybos pagalba skautams ir aktyviems jų vadovams, kurie mūsų Sąjungoje reikšmingiausi.

v.s. M. JONIKIENĖ, ČIKAGA:

Suvažiavimo posėdžiai ėjo sklandžiai. Kas be ko, buvo vienas kitas bereikalingas, neskanus pasakymas. Tarybos nariai pirmoje eilėje turėtų rūpintis Sąjungos reikalais. Dauguma tokių ir buvo.

Protokolas nenušviečia tiksliai suvažiavimo pasitarimų ir diskusijų. Turėjo būti du ar trys protokoluotojai. Vienam nėra lengva tiksliai suprasti ir užrašyti.

v.s. K. BATŪRA, TORONTAS:

Atrodo, kad iš gražaus pušyno mes išėjome į laukus ir užmiršome, kad vadovaujame jaunam atžalynui - vilkiukams, paukštytėms ir jauniems skautams, skautėms.

s. D. KORZONIENĖ, ČIKAGA pasisako keliais suvažiavimo klausimais:

AR BUVO TEISINGA KLAUSIMUS SPRĘSTI TIK DALYVAUJANČIŲ BALSŲ PERSVARA?

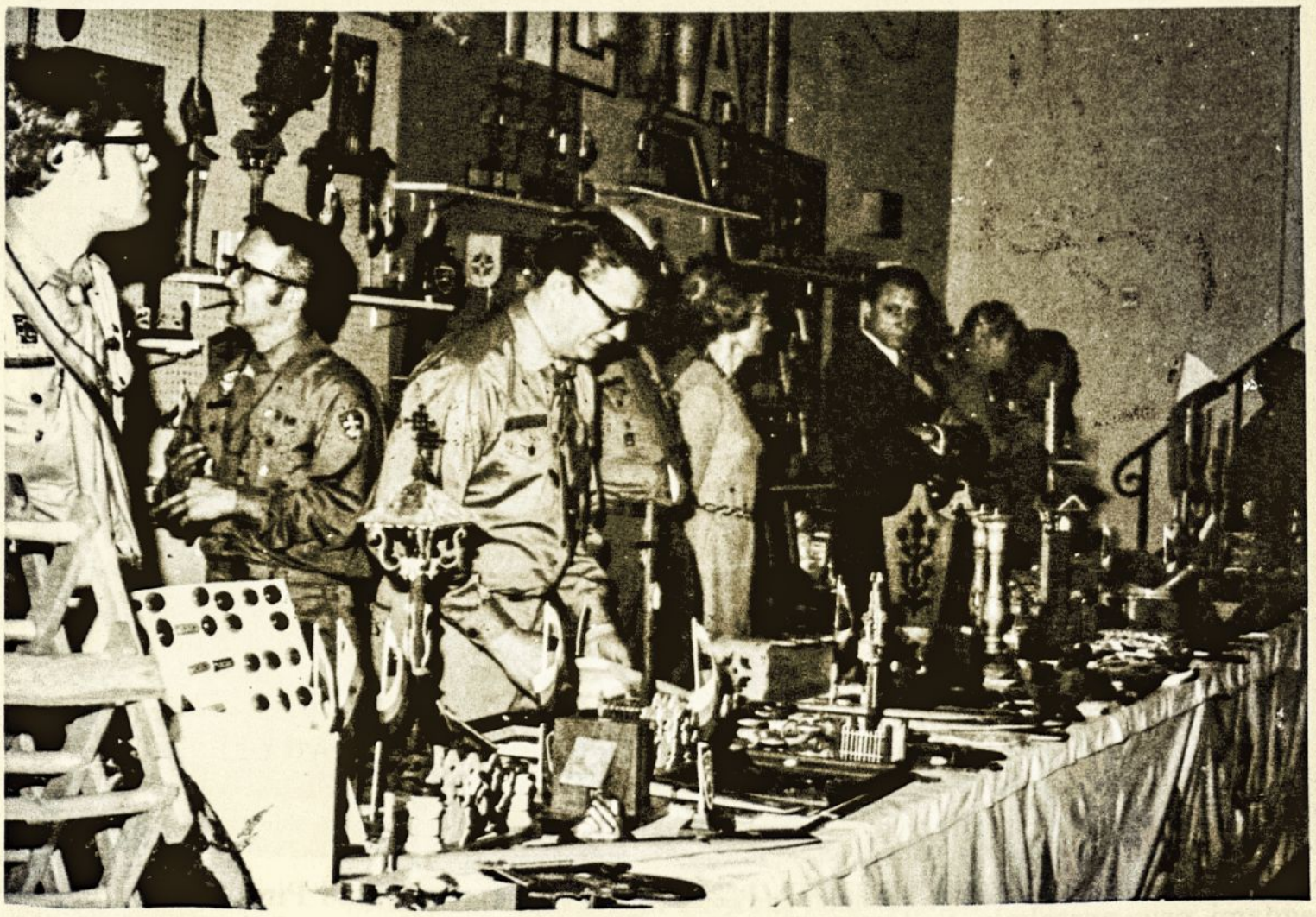
- Šis klausimas visai be reikalo buvo keliamas Tarybos posėdyje. LSS Statuto 13 par. nurodo, kad LSS vadovybės organų posėdžiai yra teisėti, jei juose dalyvauja dauguma. Kitu atveju nebūtų jokios prasmės šaukti akivaizdinius posėdžius.

AR PARUOŠTA DARBOTVARKĖ BUVO PAKANKAMA, PER PLATI, PER SIAURA?

- Daug per plati. Tokie punktai, kaip "Bendrieji LSS gyvavimo klausimai", į kurį įėjo ideologiniai, tautiniai, bendruomeniniai, organizaciniai, asmenybės ugdymo ir kt. klausimai, neturi būti svarstomi Tarybos posėdžiuose, bet LSS vadovų suvažiavimuose. Šių klausimų svarstymas posėdžio pradžioje nepaliko užtenkamai laiko tikrai esminių klausimų svarstymui ir sprendimui.

KOKS BUVO SVARBIAUSIAS POSĖDŽIO TIKSLAS? AR JIS BUVO ĮVYKDYTAS IR KODĖL TAIP MANOTE?

- Šis posėdis praktiškai buvo pirmasis šios Tarybos posėdis, kuriame atrodė Taryba gaus spręsti visą eilę esminių klausimų. Iki šiol šaukti korespondenciniai posėdžiai buvo tik Tarybos pirmininko išrinkimui, Tarybos pirmininko siūlomų į Tarybą kooptuoti narių patvirtinimui ir Tarybos pirmininko sudarytos Pirmijos patvirtinimui. Vienas iš svarbiausių šio posėdžio tikslų buvo LSS nuostatų keitimo klausimas. Labai gaila, kad Tarybos nariams nebuvo užtenkamai anksti prieš posėdį patiektos susipažinimui visų nuostatų kopijos (aš juos gavau dvi dienas prieš išvykdama į Torontą). Grįžau iš posėdžio galvodama, kad vistik pajėgėm padaryti eilę svarbių nuostatų pakeitimų ir

1974 Kaziuko mugės prekių stalas Čhicagoje. Foto J. Tamulaičio

papildymų. Po kurio laiko spaudoje radau paskelbtus posėdžio nutarimus (tiesioginiai iš Pirmininko nei aš, nei kai kurie kiti Tarybos nariai nutarimų kopijos negavom). Labai nustebau perskaičiusi kai kurių nutarimų formulaciją ir taip pat pasigedau kitų nutarimų. Šeši posėdžio dalyviai parašėme Tarybos pirmininkui, atkreipdami jo dėmesį į netikslumus. Iki šiol iš Pirmininko nieko negirdėjome (spėjamai dėl jo sunegalavimo), tačiau Tarybos vicepirmininkas ir posėdžio sekretorius v.s. A. Samušis reagavo klausdamas "iš kokių juostų išaudėme" savo teigimus. Anot v.s. A. Samušio, Taryba jokių nutarimų nuostatų klausimais nepadarė, o posėdyje mūsų balsuoti pakeitimai ar papildymai esą tik "gairės tiems nuostatams perredaguoti". Sunku tikėti, kad po tiek diskusijų, konkrečių siūlymų ir balsavimų dabar yra aiškinama, kad visa buvo tik tam, kad Pirmija, o tiksliau vienas ar du asmenys, tai panaudotų kaip "gaires" nuostatams suredaguoti! Jeigu šis klausimas bus taip paliktas, tai posėdžio tikslas tikrai nebuvo atsiektas.

KIEK TIKSLUS POSĖDŽIO PROTOKOLAS?

Posėdžio protokolas turi užfiksuoti tai kas posėdyje įvyko. Tarybos Pirmininko išsiuntinėtas šio posėdžio protokolas to neatliko, nes užprotokoluota tai, ką protokoluojantis norėjo, o ne tai kas vyko. Specifiniai, pasigendu visos eilės balsuotų klausimų užprotokolavimo, bent paminėjimo fil. B. Kviklio perskaityto ASS Vadijos Pirmininko pranešimo, tuo tarpu randu prie protokolo prisegtus pareiškimus ne tik to ką t.n. S. Gedgaudienė posėdyje pasakė, bet ir tai, ko nepasakė, bet atrodo vėliau sugalvojo, kad reikėjo pasakyti. Tai yra nepateisinama, ypač kada ir protokoluojantis ir Tarybos pirmininkas posėdyje pabėrė visą pluoštą gražių žodžių apie ASS klausimo "palaidojimą", o dabar apsisukę pila druską ant labai skaudžių žaizdų, prisegdami prie protokolo S. Gedgaudienės pramanytus kaltinimus.

AR SUSIDARĖ ĮSPŪDIS, KAD TARYBOS NARIAI YRA SĄJUNGOS REIKALŲ KURSE IR PAJĖGŪS VISUS KLAUSIMUS INFORMUOTAI IR GERAI SPRĘSTI?

Gaila, kad didelė dalis Tarybos narių nėra kurse. Man gaunasi vaizdas, kad daugelio Tarybos narių nuomonė yra, kad Tarybos nario pozicija yra daugiau ar mažiau "garbės" pozicija. Asmeniškai, kandidatavau į Tarybą manydama, kad priimsiu labai didelę atsakomybę tapdama vyriausio LSS valdomojo organo nare, kad tos pareigos pareikalaus iš manęs daug laiko ir pastangų. Artėjant kadencijai prie galo, matau, kad nieko panašaus nėra. Drįstu kaltinti Tarybos narius apatiškumu, nesigilinimu į savo priimtų pareigų atsakomingumą, už savo pareigų perleidimą Pirmijai, o labai dažnai net vienam Tarybos pirmininkui. Jaučiasi tokia Tarybos narių galvosena: jeigu Jonas, Petras ar Antanas nori daryti, tegul daro - man mažiau darbo! Tokia pažiūra yra labai žalinga visai Sąjungai. Tarybos nariai turi būti visapusiškai susipažinę su visos Sąjungos ir paskirų jos šakų veiklos metodais, skirtinga šakų apimtimi, administracine struktūra, nuostatais, reguliaminais, problemomis. Manau, kad kiekvienam naujai išrinktam į Tarybą nariui turi būti pristatytos visų veikiančių nuostatų kopijos, kad su jais susipažintų pačioje savo kadencijos pradžioje, kad gyvai sektų visos Sąjungos gyvenimą, ieškotų naujų būdų veiklos pagerinimui ir aktyviai dalyvautų klausimų svarstyme ir sprendime. Manau, kad tik tie, kurie gali ir nori pilnai priimti Tarybos nario pareigas, kaip jos yra nusakytos LSS Statute, turėtų kandidatuoti į Tarybą.

AR VERTA SUDARYTI ATSKIRŲ REIKALŲ AR SPECIALYBIŲ KOMISIJAS?

Esu nuomonės, kad Pirmija, kuri pagal Statutą yra vykdomasis Sąjungos organas, yra perėmusi beveik visas Tarybos funkci-

jas. Manau, kad yra nepateisinamas 33 asmenų rinkimas į Tarybą, jei beveik visi klausimai yra sprendžiami poros asmenų, tik retkarčiais patiekiant Tarybai uždėti patvirtinimo "štampą". Esu už tai, kad būtų deleguoti specifiniai darbai komisijom, sudarytom iš Tarybos narių, klausimams išstudijuoti, jiems referuoti Tarybai, jai leisti visiems tais klausimais pasisakyti ir tik tada jie pristatytini Tarybos visumos nutarimui.

AR AKIVAIZDINIAI POSĖDŽIAI NAUDINGI?

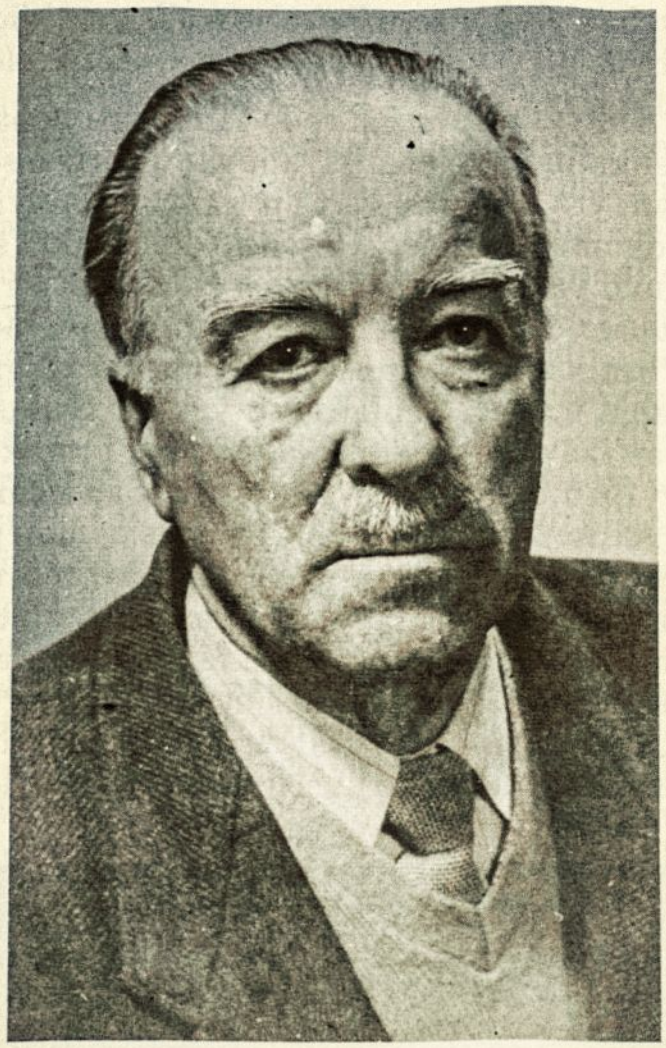
Akivaizdiniai posėdžiai yra ir naudingi ir būtinai reikalingi, tačiau jie turi ribotis konkrečių Sąjungos klausimų diskutavimu ir sprendimu.

*

Dalyvių įspūdžiai rodo tam tikrą nepasitenkinimą. Viena iš spėjamų priežasčių tam yra posėdžio eigos ir gautų pasiūlymų dokumentacijoje. Posėdžio eiga iki šiol buvo paskelbta net trijuose dalinuose raštuose: 1974 spalio 28 nutarime apie Pirmijos-ASS santykius, gruodžio 12 gautame v.s. A. Saulaičio ir v.s. A. Samušio pasirašytame, bet ne datuotame, protokole ir 1975 birželio 18, 19 v.s. A. Saulaičio ir v.s. A. Samušio Tarybos balsavimui patiektuose raštuose. Toks suvažiavimo nutarimų fragmentavimas ir esminių klausimų praleidimai protokole iš karto iššaukė protestą. Šeši Tarybos nariai 1974 gruodžio 9 raštu Tarybos Pirmininkui nurodė esminius netikslumus ir praleidimus dėl:

Vilkiukams L.S.S. Tarybos posėdžiai dar neįdomūs... Čikaga, 1974.
Foto J. Tamulaičio

ir Toronto posėdžio dalyviai manė, darą rimtus ir LSS privalomus sprendimus. Atsakui į šias nuomones, Pirmijos sekretorius v.s. A. Samušis privačiai gruodžio 30 paaiškino, kad "PIRMININKAUJANČIO (v.s. A. Saulaičio) PASAKYTA IR VISŲ SUTIKTA, kad balsuojant visi pasisakymai, siūlymai yra gairės... nuostatus perredaguoti". Kaip bebūtų, Taryba tarė, nutarė, o ne "visi sutiko"... Kelio sekėjams žodis "gairės" yra ne rekomendacija, bet privalomos krypties nurodymas balsuotais klausimais. Žvelgiant į praeitį, susidaro įspūdis, kad Sąjungos viršūnės mėgsta žaisti žodžiais.

Jei šio Tarybos posėdžio svarba būtų vertinama Tarybos Pirmininko v.s. A. Saulaičio ir sekretoriaus v.s. A. Samušio gruodžio mėnesyje paruošto nedatuoto protokolo turiniu, įvykis turėtų būti lyginamas su 1973 metų Garbės Teismo posėdžiu taip pat Toronte:

- aiškaus Tarybos nutarimo įvesti ketvirtą skyrių skautams ir skautėms, kurie yra 14-16 metų ir yra pasiekę I patyrimo laipsnį,

- Didele balsų persvara priimto nutarimo leisti visiems 18 metų sulaukusiems Sąjungos nariams dalyvauti trimečiuose suvažiavimuose, nežiūrint ar jie skautininkai, ar ne,

- aiškaus nutarimo, kuriuo draudžiama vyriausiems vadovams, Tarybos pirmininkui ir jų pavaduotojams būti renkamiems toms pačioms pareigoms ilgiau, nei dvi kadencijas iš eilės.

Kiti Tarybos posėdžio dalyviai, be abejonės, rado dar daugiau prasilenkimų. Pasigirdo nuomonės, kad Tarybos nutarimai yra "manipuliuojami" ir kad Pirmija juos verčia iš privalomų į rekomendacinius siūlymus. Tiek LSS Statutas nurodo, tiek apmokėtos Garbės Teismo narių kelionės išlaidos, idant svarbios bylos būtų išspręstos, gauti sprendimai ir rekomendacijos, kuriais Pirmija nepasinaudojo ir kurių nevykdė, bet jų vietoje padarė savo "nutarimus" 1973 Jubiliejinės stovyklos metu.

Tarybos posėdžio Toronte dalyviams buvo taip pat apmokėta pusė kelionės išlaidų, sulaukta eilė esminių sprendimų, bet protokole jie ryškūs savo atrankoje: ne dalykų chronologinėje visumoje, pilnais nutarimų tekstais ir balsavimų daviniais, bet priedais, kurie nebuvo posėdyje pristatyti ir dokumentų praleidimais, kurie buvo posėdyje skaityti ir įteikti.

Išvadoje, kantriai pravesti ir daug laiko ir išlaidų kainavę, posėdžiai tapo naujų ginčų ir kontroversijos objektu su Pirmija ir jos vadovybe, kuri per paskutinius keturis metus ne tik nesugebėjo ginčų išspręsti, bet pati nuolat juos didino.

v.s. L. Grinius

ĮVYKIAI IR PASTABOS

KETURI STUDENTAI BUVO LIETUVOJE

Jūsų redaktorius turėjo progą pasiklausyti įspūdžių apie jaunųjų svečiavimąsi ir lituanistines studijas Vilniuje. Dėl suprantamų priežasčių atsakovai čia įvardinami A, B, C ir D raidėmis.

Kl.: BUVOTE LIETUVOJE. AR JOS VAIZDAS YRA TOKS, KOKIO TIKĖJOTĖS IŠ TĖVŲ, MOKYTOJŲ PASAKOJIMŲ?

A.: Vilniuje pasijutau esąs kaip ir Marquette parke, tik su tuo skirtumu, kad ten mažiau lietuviškai kalbama.

B.: Tėvai pasakojo apie nepriklausomybės laikotarpį prieš trisdešimtį metų. Apie dabartinį gyvenimą buvau susidariusi įspūdį iš jų spaudos ir iš kitų lankytojų pasakojimų. Taigi, aš žinojau, ko tikėtis, bet nebuvau pasiruošusi išgirsti, kad Vilniuje 43 nuošimčiai kalba rusiškai, o kiti net ir dabar dar kalba lenkiškai.

C.: Aš nebuvau jokio vaizdo sukūrusi, bet atvykusi iš karto pajutau, kad tai yra savas kraštas. Stiprų įspūdį man padarė niekad nematyti seni pastatai, žmonių nuoširdumas.

D.: Man įdomiausia buvo tai, kad Lietuvą radau gyvą, tikrą, kad radau ten žmones gyvenančius realų, o ne pasakų gyvenimą.

Kl.: KIEK SUSITIKOTE SU TENYKŠČIU JAUNIMU IR KOKĮ ĮSPŪDĮ JIS SUDARĖ?

A.: Mano susitikimai buvo labai riboti, nes lankiausi kaip turistas. Man atrodo, kad Lietuvoje jaunieji yra socialiniai ir ypač emociniai mažiau išsivystę, santūresni. Bet jų pažiūros į gyvenimą yra daug rimtesnės, nei mūsų. Jie atsakomingiau žiūri į mokslą, savo pareigų vykdymą ir daugiau stengiasi.

B.: Gyvenau studentų bendrabutyje. Ryšiai vystėsi dieną ir naktį. Jaunimui buvo įdomiausia ko aš atvažiavau, ko tikiuos pasiekti, ką mes darome savo tautiškumui išlaikyti. Beveik visi didžiavosi Lietuva ir bandė įkvėpti man meilę savam kraštui. Aš jaučiau, kad Lietuva yra mūsų visų atramos taškas.

C.: Man įspūdį padarė žmonių susigyvenimas su mintimi, kad jų aplinkoje yra dalykų, kurių jie negali pakeisti, prieš kuriuos jie yra bejėgiai. Pastebėjau nepaprastą domėjimąsi vakarų pasaulio kultūra. Taip pat nustebino pabrėžimai, kad komjaunimo organizacija yra labai išviršinė, o priklausomybė jai tik forma. Susidarė įspūdis, kad susirinkimai įvyksta retai ir nariai KJ organizacijai skiria kuo mažiau dėmesio.

D.: Jaunimas yra labai lietuviškas savo kalboje ir griežtai laikosi lietuviško žodyno. Nelyginant mums, kurie dažnai angliškus žodžius naudoja, studentai Lietuvoje vengia rusicizmų ir, atrodo, nesibroliauja su rusais.

Kl.: KOKIĄ NAUDĄ MATOTE IŠ LIETUVIŠKŲ KURSŲ VILNIUJE?

B.: Teisę Vilniuje praleisti šešias savaites vietoje penkių dienų.

C.: Daugiausia naudos yra ne iš paskaitų, bet iš progos pažinti gyvą kalbą.

D.: Kursuose buvo tokių, kurie be labas, sudie daugiau lietuviškai nemokėjo. Paskaitos nebuvo per ilgos ir dėstytojai bandė, kiek galėdami, prisitaikyti prie studentų lygio. Instruktoriai buvo prieinami ir po pamokų, tad kiekvienas galėjo išmokti tiek, kiek jis norėjo.

Kl.: KAI KURIE VYRESNIEJI MATO KURSUOSE PAVOJŲ, KAD JAUNIEMS STUDENTAMS KOMUNISTAI "IŠPLAUS" SMEGENIS. AR TOKIAS PASTANGAS PASTEBĖJOTE?

B.: Mus vežiojo į kelias visai nuobodžias, bet turistams privalomas vietas. Turėjome taip pat žiūrėti filmą apie Didįjį Tėvynės karą. Bet tai buvo gerai, nes naktimis prakalbėjus, šios progos leido bent kiek numigti.

C.: Man rodos, kad jeigu vyresnieji būkštauja dėl šešių savaičių, tai jie arba mūsų nepažįsta, arba labai nepasitiki mūsų pačių sugebėjimais.

D.: Pavojus susižavėti komunizmu yra didesnis nemačius jo gyvenimo.

Kl.: KAIP ĮVERTINATE SAVO KELIONĘ Į LIETUVĄ DABAR?

A.: Po pirmos viešnagės bandžiau gauti leidimą jei ne ilgesnėm atostogom Lietuvoje, tai bent šešių savaičių lituanistiniam kursui. Leidimą gavau, bet vizą pametė. Taip buvau įleistas ir kartu neįleistas.

B.: Mano lietuviškumas labai sustiprėjo ir aš baisiai prisirišau prie žmonių ir aplinkos. Atsisveikinant riedėjo ašaros. Metams praėjus šie įspūdžiai ir jausmai kiek atšalo, bet vistiek vedu labai platų susirašinėjimą.

C.: Dabar, kai laužo pabaigoje dainuojam "Lietuva brangi", visuomet pradedu bliauti.

D.: Grįžus, kai peržiūriu "Gimtojo Krašto" vaizdus, ieškau pažįstamų veidų, taip, kaip "Apie mus" puslapį skaitydama.

Kl.: SAVO LAIKU BUVO POPULIARU KLAUSTI, AR GRĮŽTUMĖTE LIETUVON, JEI JI TAPTŲ LAISVA?

A.: Važiuočiau. Ten taip miela.

B.: Jei Lietuva ir nebūtų laisva, bet tik autonomiška, būtų įdomu metus pagyventi, mėginti prisitaikyti.

C.: Nemanau, kad pritapčiau. Ten mano gyvenimas būtų labai suprastintas. Pergyvenčiau maisto ir reikmenų aprūpinimo sunkumus, eiles prie krautuvių. Tokia gaišatis nevilioja. Jei Lietuva ir taptų laisva, ekonomiškos sąlygos greit joje negalėtų pasikeisti.

D.: Lietuvą labai pamilau. Jei rusai lietuvių nevaržytų ir neeksploatuotų, ekonomiškos sąlygos labai greitai pagerėtų.

Kl.: ĮDOMU, GRĮŽIMO KLAUSIMAS MATYT, RIŠASI SU EKONOMINE PADĖTIMI. KOKIĄ SANTVARKĄ JUMS ATRODO PASIRINKTŲ LIETUVIAI JEIGU TURĖTŲ LAISVĘ PATYS APSISPRĘSTI?

A.: Kaip pavyzdį galiu nurodyti savo pirmuosius įspūdžius Vilniuje. Dėvėjau paprastas trumpas kelnaites. Nepažįstami mane gatvėje stabdė klausdami, kur tokias pirkau. Žmonės skiria labai daug dėmesio madom ir rūpinasi, kad neatsiliktų. Tikro socializmo valstybėje tokie klausimai nekiltų.

C.: Jei Lietuva turėtų teisę spręsti savo vidaus politikos klausimus, žmonės, turbūt, vistiek pasirinktų socialistišką santvarką.

D.: O aš manau, kad dabartinės sąlygos Lietuvoje remiasi tipišku smulkaus kapitalizmo pagrindu. Jie ten yra tiek įpratę kombinuoti, kad kiekvienas galvoja grynai smulkaus kapitalisto sąvokomis. Varžtus atėmus, privati iniciatyva labai greitai atsirastų ir jos pasėkoje įvyktų greiti ir dideli pasikeitimai krašto ūkyje, trūkumai greit dingtų. Žinoma, tai pareitų nuo to, ar Lietuvos gamyba ir sugebėjimai būtų skiriami Lietuvai, ar toliau būtų išnaudojami Rusijos naudai.

T.n. RASA LUKOŠEVIČIŪTĖ (Montrealis) buvo vienintėlė Kanados spaudai rašančio jaunimo konkurso dalyvė. Varžybom neįvykus, Kanados Lietuvių Bendruomenės Švietimo komisija apdovanojo Rasą $50.- dovana.

ASS LOS ANGELES fil. Giedra Gustaitė praleido aštuoniolika mėnesių mokytojaudama Sydnėjuje. Ten ji buvo suorganizavusi dainos mėgėjų būrelį. Sesė Giedra buvo viena pagrindinių 1968 metais ASS išleisto dainorėlio, "Dainuok linksma jaunyste", ruošėja.

L.S.S. TARYBOS SUVAŽIAVIMAS 1974 spalio 25 nutarė v.s. dr. J. Alekną "laikyti Lietuvos Skautų centrinės organizacijos pradininku". Dėl šio nutarimo nepatenkintas reagavo losangeliškis v.s. J. Kuprionis Toronto "Tėviškės Žiburių" 1975 nr. 1. Montrealio "Nepriklausomos Lietuvos" š.m. sausio 22 tilpo v.s. L. Eimanto motyvuotas atsakas, kuriame sakoma, "kad iš v.s. J. Kuprionio laiško gali išplaukti implikacija, jog dr. Jurgio Aleknos veikla skautų tarpe kai kam nepatiko ir net dabar nepatinka". Polemika buvo pratęsta Čikagos vyčių būrelio "Šarūno Rago" nr. 2, kuriame perspausdintas J. Kuprionio laiškas ir skelbiamos v.s. A. Namikienės mintys: "perskaičiau v.s. J. Kuprionio atvirą laišką ir neturiu ramybės. Atrodo, kad per daug padorių vadovų buvau išeivijoje auklėta, kad taip idealiai žiūrėjau į LSS vadovus, kūrėjus, tvėrėjus".

ASS ČIKAGOS SKYRIUS gegužės 4 pravedė metine tradicija virtusią jaunesniųjų skautų-čių Kūrybos dieną. Joje dalyvavo apie 200 varžovų, buvo įteikta šešiasdešimts dovanų.

VYSK. M. VALANČIAUS MINĖJIMAS Detroite įvyko gegužės 4. Velionies kūrinių medžiagą parodai paruošė mūsų Garbės narys fil. B. Kviklys.

A.a. FILISTERIO STEPONO KAIRIO vardo Toronto liaudies instrumentų grupė š.m. gegužės 17-19 lankė Vašingtoną, kuriame koncertavo lituanistinės mokyklos metų pabaigtuvėse.

FILISTERIO ALGIO RUKŠĖNO knygą apie Simą Kudirką, "Day of Shame" įvertino Martha Kinney Cooper Ohioana Library Association. Spalio 24 Columbus, Ohio bibliotekininkų draugija įteiks autoriui medalį už geriausią 1973 metų dokumentalinį veikalą.

BROLIJA SU SESERIJA išleido fil. Br. Juodelio paruoštą veikalą "Jūrinis Skautavimas". Knygą visuomenei pristatė Čikagos Nerijos tunto gintarės. Ji parduodama po $4.-

ČIKAGOS KERNAVĖS TUNTO Gabijos židinietės išleido naują 229 dainų dainorėlį "Dainuojanti Jaunystė". Jis parduodamas po $2.50.

PENKTOJI TAUTINIŲ ŠOKIŲ ŠVENTĖ įvyks Čikagoje 1976 m. rugsėjo 5, JAV Darbo dienos savaitgalyje. Rengimo komiteto pirmininkas yra filisteris jūrų v.s. Bronius Juodelis. Įvairiose komisijose sutiko dirbti daug Čikagos skautų ir akademikų.

SPAUDOS SUKAKTYS. Daug antrojo pokario ateivių organizacijų 1975 švenčia savo sidabrines (1950-1975) sukaktis ir gal net darbo iškiliausią laikotarpį.

Laikraštijos baruose paminėtini dvidešimts penkių metų sulaukę Toronto "Tėviškės Žiburiai (įst. vasario 8), T.T. Jėzuitų "Laiškai Lietuviams" (vasario 23), Nek. Prasidėjimo Seselių "Eglutė" (birželio 1), "Karys" (lapkričio mėn.), Losangelo iliustruotos "Lietuvių Dienos" (metų gale), evangelikų "Mūsų Sparnai" (gruodžio mėn.).

Bene seniausias antrojo pokario ateivių leidinys yra Montrealio "Nepriklausoma Lietuva" - švęsianti 35-kis metus (įst. 1940 rugpiūčio mėn.). Londono "Europos Lietuvis" švenčia 28-tus metus (įst. 1947.VII.25), o Australijos "Mūsų Pastogė" švęs 27-tus metus (įst. 1948). "Mūsų Vyčio" sukaktį galima skaičiuoti nuo 1951 kovo mėn., t.y. sekančiais metais minint dvidešimt penkis metus jam šiuo vardu pasirodant, arba nuo "VYTIS" biuletenio pradžios, 1948 rugsėjo 25 - dvidešimt aštuntus metus.

Kuklias antrojo pokario ateivių pastangas prisimenant, negalima nepaminėti daug svaresnių sukaktuvininkų: Susivienijimo Lietuvių Amerikoje "Tėvynės", kuri sulaukė 79 metų sausio 1, Bostono "Keleivio" - atšventusio 70 metų balandžio 27, Čikagos "Draugo", kuris liepos 12 atskaitė 66 metus, pirmo JAV dienraščio "Naujienų" - vasario 19 paminėjusių 61 metus, Bruklino "Darbininko" - rugsėjo 19 švenčiančio 60 metų, Lietuvos vyčių "Vytis" - spalio 24 - 60 metų, Klyvlendo "Dirvos" - rugpiūčio 26 mininčios 59 metus, Romos Katalikų Susivienijimo "Garso", gegužės 17 minančio 58 metus, Čikagos "Sandaros" - gegužės 3 - 57 metus, ir "Argentinos Lietuvių Balso" - 1975 sulaukusio 48 metus.

Ne visos lietuvių ateivių spaudos pastangos mato šiandieną: nėra "Lietuvių Žinių", "Amerikos" (abu sulieti į "Darbininką"), 1886 metais įsteigta "Wienibe Lietuwniku", dabar žinoma Bruklino "Vienybės" vardu, pakeitė kryptį, o Mahanoy City, Pa. "Saulė", iki paskutinio numerio besilaikiusi senoviškos rašybos, nepripažindama "č", "š", "ž" raidžių, užgeso prieš šešiolika metų (1888.VII.-1959.VI.26).

1974 SUĖJO septyniasdešimts metų nuo spaudos draudimo panaikinimo. Keturiasdešimtį metų trukęs caro draudimas spausdinti ir naudotis lotyniškomis raidėmis rašytais leidiniais vertė lietuvius spausdinti laikraščius užsieniuose ir juos slapta platinti. Keli lietuviai buvo iškėlę bylą caro Rusijos teisme, nurodydami, kad toks administratyvus potvarkis yra nelegalus. Draudimas, tačiau, buvo panaikintas rusų-japonų karo ir kilusių žmonių bruzdėjimo pasėkoje.

JAV Lietuvių bendruomenė, minėdama spaudos atgavimą, 1974 lapkričio-gruodžio mėnesius paskelbė spaudos (rėmimo-?) vajaus mėnesiais ir kreipėsi į skyrius ir narius ragindama prenumeruoti ir aukoti šešiems JAV laikraščiams. Aukų ir prenumeratų rinkėjams buvo paskirtos dovanos. Išskirtinas kai kurios spaudos reklamavimas nuaidėjo ne tikro bendradarbiavimo gaida. Buvo reklamuotas "Pasaulio Lietuvis", bet ne mėnesiniai "Aidai", "Lietuvių Dienos", "Akiračiai", "Skautų Aidas"; buvo siūlomas dienraštis "Draugas", bet ne "Naujienos" ir t.t.

ATSIUSTA PAMINĖTI

GRAŽŪS ATSIMINIMAI

Dr. Henriko Lukaševičiaus knyga, pavadinta "Vienas mažas gyvenimas", priklauso prie tų memuarų, kurie yra patrauklūs ir lengvai skaitomi.

Parinkti jo gyvenimo faktai bei nuotykiai yra giedrūs, tad ir patirti vargai ir keblios situacijos iš perspektyvos atrodo romantiški įvykiai, kuriuos yra malonu sekti. Knygos pavadinimas atspindi lietuviško kuklumo dorybę, nors aprašymuose autorius neslepia savo didžių siekių, kurie dažnai žiauriose išeivio bei benamio sąlygose turėjo žlugti. Atsimenu pasakėlę apie garsų smuikininką, kuris pateko į caro nemalonę: pastarasis nubaudė jį visą amžių malkas kapoti. Smuikininkas dėl to pasikorė. "Mažo gyvenimo" autorius, gi, privalėjo pamiršti, kad jis buvo teisėjas, aukš-

tosios mokyklos dėstytojas, kuris tapo eiliniausiu šiukšlių rūšiuotoju ("salvage man"). Vis dėlto, svetimoje aplinkoje misdamas iš fizinio triūso, autorius nepamiršo savo atsineštos inteligento rolės ir mokėjo laisvalaikio valandas skirti raštui ir visuomenei. Minėto smuikininko pesimizmui H. Lukaševičiaus knygoje vietos nėra. Man dargi atrodo, kad tremtis gali labiau praturtinti asmenybę, kuri normaliose sąlygose apsiriboja siauru profesiniu proveržiu.

Autorius, aprašydamas savo gyvenimą, savaime negali nepaliesti jį supusios aplinkos. Kai kur atsiminimuose galima pasigesti platesnio aplinkos apibūdinimo. Pavyzdžiui, jis rašo, kaip prof. A. Herbačiauskas skaitydamas paskaitą studentams neatsargiai išsireiškė, jog ir lenkai liejo kraują už Vilnių. Studentai tada jį nušvilpė. Autorius, deja, nepateikia galutinų to incidento pasekmių. Korp! "VYTIS" buvo tos paskaitos rengėjas, bet keli skautai korporantai, patriotizmo vedini, taip pat švilpimu išreiškė savo protestą ir tuo nusižengė korporacijos drausmei. Autorius nepažymi, kad vėliau dėl to jie buvo priversti išstoti iš korporacijos. Kitoje vietoje autorius teigia, kad karo mokykla buvo labai vertinga ir tikrai aukšto lygio institucija, tik tų teigiamybių jis niekuo neparemia. Jas rasti buvo nesunku.

Yra malonu pripažinti, kad iš knygos dvelkia autoriaus nuoširdumas kartais primenąs nekalto vaiko džiaugsmą. Jo gamtos grožio, skautavimo bei iškylų pomėgiai spalvingai nusidriekia įvairiose situacijose. Jo humoras bei sąmojus švelniai kerta ar kanda, bet vargiai ką nors pykdo, o neigiamai paliesti žmonės yra bevardžiai.

Reikia pabrėžti, kad knyga pasižymi lengvais, aiškiais sakiniais, gražiu stiliumi. Yra joje ir literatūrinių puošmenų, skambančių gana originaliai, bet nepretenzingai. Man patiko, kad vaiko pirmosios išmoktos raidės vadinamos "svirpliukais" (13 psl.). Apie Panevėžio apylinkes jis rašo, kad "rodos, vilku galėtum staugti tose lygumose" (19 psl.). O apie save, prityrusio karo mokyklos karininko lūpomis, taip išsireiškia: "Tai, va, kariūnas atbėgo... Jei daugiau tokių kariūnų pririnksim, tai užėjęs didesnis vėjas visą kuopą išnešios" (50 psl.). Arba - aprašo savo boso (darbo užvaizdos) paprotį - "nusiimt kepurę ir nusispiaut" (166 psl.). Išvietintajam, sako, "geriau paltas su skyle, negu skylė be palto" (105 psl.).

Kalbininkas lengvai pastebės įsivėlusias skyrybos, kalbos bei korektūros klaidas; kai kas, prisiskaitęs Koestlerio, Orvelio ar Solženicino minčių, gal pasiges originalesnių komunizmo apibūdinimų. Tik nėra abejonės, kad knyga patrauks skaitytoją, papirks jį švelniu sąmojum, giedriais nuotykiais, primenančiais įspūdingus kelionių aprašymus, ir nemeluota širdimi. Dažnas skaitytojas atras save iš naujo pergyvenantį patirtą odisėją, o istorikas, sociologas, gal net literatas šioje knygoje ras įdomią medžiagą tremties bei išeivijos veikalams.

Skoningas viršelis, sukurtas Lijolės Židonytės. Spaudė "Draugo" spaustuvė Čikagoje. Pagirtina Akademinės skautijos leidyklos vadovybė, išleidusi šią knygą. 1975 m., 5.5 x 8.4 colių, 192 psl. Kaina $5.-

fil. Antanas Musteikis

PAGALBA RAŠANTIEMS

Su "Žurnalistika" susipažinau, kai man ją į rankas padavė brolis akademikas su prašymu: "Gražina, perskaityk ir iškritikuok!" Taip neigiamai įtakota, pradėjau skaityti nenoromis, bet įsiskaičiusi ją užbaigiau su įdomumu.

Knyga yra gražiai išleista, skoningu dail. V. Virkau viršeliu apipavidalinta. Ji susideda iš 32 straipsnių, parašytų mums žinomų recenzentų ir savo srities specialistų (Antanaitis, Barzdukas, Gaida, Jakubėnas, Raila, Rastenis, Semėnienė ir t.t.), kurie individualiai, lengvoje aprašymo formoje pristato ir nagrinėja jiems pavestas temas: knygų ir muzikos kritiką, filmų recenzijas, sporto apžvalgas, interviu, reportažą,

kelionių aprašymus, laikraščių, žurnalų ir skyrių redagavimą, iliustravimą, spaudos etiką, techniką ir pan. Straipsniai nėra vienodi kiekybės ir kokybės atžvilgiu. Vieni yra dalykiški, rimti, studijinio lygio, užbaigti, kiti - grynai praktiško ar informacinio pobūdžio, treti - impresionistiški, fragmentiški, asmeniški. Knygos paįvairinimui yra įdėtas ir feljetonas. Daugelis temų rišasi viena su kita ir pasikartoja, bet kadangi temos yra nagrinėjamos iš įvairių išeities taškų, pasikartojimai nėra įkyrūs. Rezultate gaunasi knyga, kuri yra nelygi ir nevienoda, bet niekados nenuobodi. Kaip redaktorius pabrėžia, tai nėra "sausas vadovėlis", bet "praktiškas vadovas", savo rūšies dialogas tarp rašytojų ir skaitytojų, pulsuojantis gyvu, beveik jaunatvišku pulsu ir kupinas individualių minčių ir patarimų. Knygos autoriai yra, gi, ne tik savo rūšies specialistai, bet patyrę žurnalistai - mūsų žurnalistikos "žvaigždės" - kurie moka valdyti plunksną ir patraukti skaitytojų dėmesį. Knygos vertinimo klausimai iškyla tik tada, kai pradedi savęs klausti, kam ši knyga yra skirta ir kokiais mąstais ją reikia vertinti?

Leidėjai leidinį skiria priaugantiems žurnalistams ir pabrėžia, kad "jų pastangos bus šimteriopai atlygintos, jeigu jis paskatins imtis plunksną nors vieną kitą asmenį ir jeigu rašytojai ir korespondentai pradės siųsti redakcijai geriau paruoštus rankraščius" (6 psl.). Priaugančio jaunimo tarpe spaudoje besireiškiančių skaičius nėra didelis, bet atsiranda vienas kitas, kuriems mūsų spauda suteikia puikią galimybę savo talentus parodyti. Norint prasiveržti į amerikonišką spaudą, reikia ne tik formalaus pasiruošimo, bet taipogi ypatingų gabumų ir veržlumo. Kelias į lietuvišką spaudą yra plačiai atviras ir kiekvienas naujas bandymas yra redaktorių džiaugsmingai priimamas ir skatinamas. "Žurnalistikos" redaktorius pabrėžia, kad daugumas mūsų laikraštininkų nėra baigę formalių mokslų, bet patyrimą įgijo praktiškoje mokykloje (7 psl.). Ir šis vadovas, atrodo, yra pirmoje eilėje skirtas tiems jauniems ar ne taip jauniems plunksnos mylėtojams, kurie jau reiškiasi ar norėtų pasireikšti mūsų spaudoje, bet tam neturi formalaus žurnalistinio išsilavinimo. Tokiems ši knyga yra būtina, nes ji supažindina su bendrom žurnalistikos gairėm ir suteikia begalę praktiškų patarimų: kaip ir apie ką rašyti, kaip paruošti rankraščius ir pan.

Skaitytojas gali klausti, ką naujo ras šiame leidinyje tie, kurie universitete jau yra turėję vieną kitą kursą, ir kurie yra susipažinę su pagrindiniais žurnalistikos dėsniais? Pastarieji knygoje ieškos to, ko jie niekur kitur negali rasti: specifinių žinių apie lietuvišką spaudą ir jos redagavimą, terminologiją, bibliografiją. Jiems nebus tiek svarbios idealios gairės, kiek jų praktiškas pritaikymas išeivijos spaudoje. Vladas Jakubėnas, savo išskirtinai įdomiame straipsnyje, pabrėžia, kad kalbant apie muzikos kritiką, pirmiausiai reikia atskirti tai, KAS TURI BŪTI nuo to, KAS GALI BŪTI (123 psl.). Laikydamasis šito principo, jis nesiriboja bendrais muzikos kritikos dėsniais, bet diskutuoja specifines išeivijos muzikos kritikų problemas - jų neretai menką teoretinį pasiruošimą, panegiriką, polemiką ir t.t. Ar nereikėjo, vadovaujantis Vl. Jakubėno parodytu pavyzdžiu, ir "Žurnalistikos" vadovėlį taip ruošti?

Knygoje skaitome daug apie spaudos laisvę, toleranciją, atviro žodžio gerbimą, nešališką faktų pateikimą ir kitus laisvoje vakarų spaudoje puoselėjamus principus, bet pasigendame gilesnio ir atviro tų problemų nagrinėjimo, su kuriomis susiduria mūsų "uždara" išeivijos spauda, atstovaujanti atskirų grupių interesus ir turinti savo specifinę paskirtį. (ž. H. Žemelis, "Žurnalistikos vadovėlis ir mūsų spauda", Akiračiai, Nr. 5 (69), 1975 gegužė). Naujam žurnalistui labai praverstų turėti po ranka, jeigu ne ištisą straipsnį, tai bent sąrašą visų išeivijos dienraščių, savaitraščių, mėnraščių, periodinių ir neperiodinių žurnalų, biuletenių, metraščių, pažymintį ir jų atstovaujamą politinę, ideologinę ar kultūrinę kryptį.

Ką mes žinome apie mūsų spaudos istoriją nepriklausomoje Lietuvoje? Ką žinome apie dabartinę spaudą sovietinėje Lietuvoje? D. Brazytės-Bindokienės straipsnis apie sovietinės Lietuvos spaudos panaudojimą yra sveikintinas žingsnis šia kryptimi, bet autorė, deja, apsiriboja bendromis frazėmis ir nespecifikuoja, kokius šaltinius ji naudojo, kaip ji juos vertina. Ta proga vertėjo bent paminėti "Vagos" leidyklos mėnesinį informacinį biuletenį "Naujos knygos". A. Ostrauskas-Ostis rašo apie autoriaus teisių apsaugos ("copyright") įstatymus, bet nepateikia jokių žinių, kur ir kaip autorius gali savo kūrinį įregistruoti. (Stebėtina, kad ir "Žurnalistikoje" nėra pažymėta, kam priklauso autoriaus teisės). Tarptautiniai autoriaus teisių apsaugos įstatymai dabar jau galioją ir Sovietų Sąjungai. Mūsų žurnalistams yra būtina sužinoti, kaip tie įstatymai praktiškai paliečia tiek čia, tiek ten neretai praktikuojamą paprotį persispausdinti straipsnius, eilėraščius, feljetonus ir pan. O kaip su vertimais? Apie tai Ostrausko straipsnyje nėra nei žodžio.

Ypatingai aktuali yra St. Piežos tema: "Kaip su lietuviškomis žiniomis patekti į amerikiečių spaudą". Nei vienas mūsų jau yra individualiai pasireiškęs amerikiečių laikraščių skiltyse. Pamažu pradedame suprasti, kad net didžiųjų laikraščių redaktoriai (o ypač korespondentai) labai jautriai reaguoja į skaitytojų nuomones, ypač į stipresnį bendromis jėgomis pravedamą spaudimą. Pradedame išvystyti platesnio mąsto laiškų rašymo akciją, nors šį ginklą dar kol kas tik nedrąsiai vartojame. Kadangi mūsų spauda rodo tendenciją imti iniciatyvą į savo rankas, būtų naudinga ir reikalinga panagrinėti jos ateities vaidmenį ir šitoje srityje: norėtųsi rasti daugiau informacijos apie žinių pasikeitimą ir asmeniškų kontaktų užmezgimą, redakcijų santykius su amerikiečių spaudos žiniomis ir apie bendradarbiavimą su kitų kilminių ("etninių") laikraščių ir žurnalų (latvių, estų, ukrainiečių, lenkų ir t.t.) redaktoriais ir korespondentais, su kuriais mus riša daug bendrų interesų. "Žurnalistikos" turinyje šita tema yra ypatingai trumpa - ji užima lygiai du puslapius.

Žiūrint iš redakcinio taško, knygoje labiausiai pasigesime angliškai-lietuviškos terminologijos žodynėlio (- kas yra knygos "metrika"?), apibrėžimų ir bibliografijos, kurioje būtų sužymėtos pagrindinės žurnalistikos mokslo knygos kitose kalbose (ypač tos, kurios yra cituojamos straipsniuose) ir lietuviškos žurnalistikos knygos ir straipsniai. Mokslinėje literatūroje yra priimtos tam tikros šaltinių nurodymo taisyklės (autorius, antraštė, leidėjas, kur išleista, leidimo metai). Stebėtina, kad žurnalistikos vadovėlis šios tvarkos ne tik nepamini, bet pats, šaltinius nurodydamas, ją ignoruoja. Paminėti šaltiniai yra dažnai ne pakankamai įvardinti, nepažymint, kur ir kada jie buvo išleisti. Skaitytojui todėl sunku knygą užsisakyti, nebent jis turi laiko pats jos ieškoti bibliotekų ar naujai išleistų knygų kataloguose (pvz. "Books in print").

Dar blogiau, kai šaltinio pavadinimas būna sutrumpintas, o autoriaus pavardė - sulietuvinta. Ši yda mūsuose yra gana paplitusi ir "Žurnalistika" jos neišvengė.

Reikia taip pat atkreipti dėmesį į mažą, bet svarbią istorinę klaidą: V. Alantas, savo apžvalgoje apie Lietuvių Žurnalistų sąjungos istoriją, rašo, kad antrojo LŽS suvažiavimo proga, 1947 m. Vokietijoje, garbės nariais buvo išrinkti Vydūnas, prof. M. Biržiška, prel. M. Krupavičius ir dr. J. Grinius (284 psl.). Tikrumoje, turėjo būti kalbama ne apie dr. J(oną), bet dr. K(azį) Grinių, žymų varpininką, kuris pradėjo aktyviai spaudoje reikštis jau spaudos draudimo metais, kartu su dr. Vincu Kudirka organizavo Suvalkijos knygnešius ir draudžiamos literatūros platinimą, "Varpo", "Ūkininko", "Lietuvos Žinių" ir kt. redaktorių, buvusį Lietuvos prezidentą.

"Žurnalistika", redagavo J. Prunskis, kalbą taisė St. Barzdukas. Kietais viršeliais, 9.25 x 6.25 colių, 291 psl. Tiražas 1000 egz. Kaina $6.- Išleido Lietuvių Žurnalistų sąjunga, Chicago, 1974.

M. G. Slavėnienė

SKILTIS, nr. 21, 1974 lapkričio/1975 sausio mėn., skirtas Čikagos "Lituanicos" tunto dvidešimts penktai sukakčiai. 8.5 x 11 colių, 28 psl. Vyriausias redaktorius sl. V. Aleksa. Vl. Vijeikio spauda. Kaina nepažymėta.

Turinyje yra pokalbiai su buvusiu ir dabartiniu tuntininkais (s. S. Miknaičiu ir ps. L. Kupcikevičium), trumpi atsiminimai iš tunto jaunų dienų (L. Grinius ir R. Povilaitis), tuntininkų paminėjimas (R. Račiūnas), draugovių aprašymai, juokai ir daug iliustracijų. Tai, rodos, yra vienintėlis skautų leidžiamas laikraštėlis, kurį malonu paimti į rankas.

GABIJA. Lietuvių Skaučių Seserijos spausdintas iliustruotas biuletenis, kuriam medžiagą ruošia v.s. L. Milukienė, redaguoja ps. B. Kidolienė. 8.5 x 11 colių. Tiražas ir spaustuvė nenurodyti. Biuletenis yra leidžiamas vietoje 1970-1972 leisto jungtinio "SKAUTIJOS - GABIJOS - KRIVULĖS - AD MELIORA! - SKAUTYBĖS" bendraraščio.

Nr. 13/14, 1974 gruodis, 23 psl. turinyje yra fil. v.s. dr. D. Kesiūnaitės mirties devintmečio paminėjimas, kun. T. P. Baltakio rašinys apie skautės pasaulėžiūrą, skaučių ir jūrų skaučių programų ir uniformų pasiūlymai, 1974 sausio-rugsėjo mėn. Vyriausios Skautininkės įsakymai.

Nr. 15, 1975 kovas, 19 psl. ir Nr. 16, 1975 birželis, 15 psl. turinyje yra 1974.XI.1-3 Seserijos sąskrydžio Hamiltone minčių aprašymai (v.s. O. Saulaitienė, t.n. ps. J. Šeškutė, s. I. Kerelienė, v.s. N. Užubalienė ir kt.), kun. T. P. Baltakio rašinys apie vyresniųjų skaučių religinę programą, vyr. skaučių ir "Židiniečių" vyr. sk. kandidačių programos, LSS Vadijos nuostatai ir 1974.VIII.12-1975.V.15 Vyriausios Skautininkės įsakymai.

ŠARŪNO RAGAS, nr. 2. 1975 gegužės - birželio mėn. Čikagos "Šarūno" skautų vyčių būrelio neperiodinis leidinys, 8.5 x 11 colių, 7 psl. rašomosios mašinėlės - ofseto spauda.

Turinyje yra v.s. A. Namikienės polemika su v.s. J. Kuprioniu, v.s. A. Dundzilos mintys apie "Miško brolių" būrelį "Lituanicos" tunte, s. J. Paronio "Skauto vyčio simboliai" ir keli smulkesni rašiniai.

LITUANICA 1949-1974. Čikagos tunto leidinys dvidešimtpenkmečiui paminėti. Redaktorius s. J. Toliušis. 8.5 x 11 colių, 76 psl., gausiai iliustruotas sąsiuvinis. Tiražas, platintojas ir kaina nepažymėti.

Gausių skautiškų vienetų istorinė literatūra nėra skaitlinga. Šalia "Lituanicos" trijų sukaktuvinių leidinių (I - 62 psl. ps. V. Šliūpo red. 1957 kovo mėn. leidinys, II - 24 psl. s.v. A. Kezio ir ps. V. Kasniūno red. "Skautų Aido" 1964 nr. 4), yra žinomi dar čikagiečių ps. S. Damijonaitienės, v.sl. A. Kaminskienės ir ps. J. Mikutaitienės redaguotas 87 psl. "1949-1969 Aušros Vartų tuntas" (Čikaga, 1969.X.19), s. N. Grinienės paruošta 36 psl. "Sesė skautė - 1951-1971" Los Angeles Palangos tuntui paminėti, pasirodžiusi, kaip "Skautų Aido" 1971 spalio mėn. laida ir s. B. Žalio 8 psl. "Australijos rajonui jau 25 metai" - "Skautų Aidas" 1972 nr. 10.

Neabejotinas šio pobūdžio raštijos tikslas yra palikti ilgiau už atmintį išliekantį istorinį dokumentą - paminėti, pagerbti, pasidžiaugti - kolektyviai atliktais darbais. "Lituanicos" leidinys šį tikslą atsiekė sklandžiai ir be didelių klaidų. Veikalas rodo, kad redaktorius nepasitenkino perrašymais, bet stengėsi medžiagą pats tikrinti, anksčiau skelbtus faktus derinti ir atsekti tikros istorijos siūlo galą. Sunku į mažą leidinėlį įterpti visų vienetų ir dvidešimties penkių metų visų veikėjų pavardes. Pilnų vienetų istorijų ir kai kurių veikėjų pavardžių nepaminėjimas yra, turbūt, vienintėlis galimas priekaištas tokio pobūdžio leidiniui.

SPINDULIAI IR ŠEŠĖLIAI. Arėjo Vitkausko 1919-1926 metų eilėraščių perspausdinimas iš 1926 išleisto rinkinio. 6.2 x 4.7 colių, 64 psl., minkštais viršeliais. Kaina nepažymėta.

MŪSŲ MIRUSIEJI

A.A. GRAŽINA MUSTEIKYTĖ

Foto G. Peniko

Ji buvo išmintinga, graži, kukli ir paprasta - viena iš tų gražių asmenų, kuriuos ir gyvus visi draugai ir pažįstami mini tik geru žodžiu. Atėjusi į draugų ar bendradarbių grupę ji su savimi atsinešdavo šilumą ir ramybę. Visada pareiginga, Gražina ne tik širdimi, bet ir darbu su gera nuotaika prisidėdavo prie organizacinės veiklos.

Gražina gimė Lietuvoje. Vaikystę praleido Vokietijoje, kurioje 1945 m. įstojo į skaučių eiles. Su tėveliais Gen. Kaziu ir Gražina Musteikiais emigravusi Amerikon ir apsigyvenusi Čikagoje, Gražina pradėjo aktyviai reikštis "Aušros Vartų" tunte. Baigusi Marijos Aukštesniąją Mokyklą, gavo stipendiją į St. Xavier College. Studijas toliau tęsė Čikagos Universitete, gaudama magistro laipsnį mikrobiologijos srityje. Baigusi mokslą, ji dirbo tame pačiame universitete, o vėliau perėjo į tyrimo darbus, tarnaudama American Medical Association. Čia ji buvo ne tik tyrinėtoja, bet mokėdama net keturias kalbas, dažnai dirbdavo kaip nepakeičiama vertėja svečiams iš užsienio.

Į Akademinio Skautų Sąjūdžio eiles įsijungusi studijų metais, ji jų neapleido. Buvo Čikagos skyriaus valdybos narė, A.S.S. centro vadijos narė, 1970-74 F.S.S. centro valdybos narė. Dar ir šią vasarą ji neatsisakė padėti jaunesnėm sesėm eidama pareigas A.S.D. reguliamino redakcijos komisijoje.

Rudenį, kai lapai pasikeičia į auksą, Čikagos akademikų skautų tyli procesija lanko kapines - prisimena savo mirusius narius - asmenis, kurie gražioje gyvenimo dalyje jiems buvo brangūs. Viena iš šios mažos procesijos narių visada būdavo Gražina. "Man čia ypatingiausia mūsų metinės šventės dalis - šie sekmadieniai man visada suteikia šventišką ramybę". Ir dabar man skamba jos žodžiai. Tyliai eidavome per nukritusius lapus ir palikdavome prisiminimo žiedą ant kiekvieno kapo. Šiais metais ir ateityje mes visi savo širdyse ir maldose prisiminsime Gražiną ir liūdėsime ir kartu džiaugsimės, kad ji buvo mūsų organizacijos narė - atnešusi mums daug darbo, džiaugsmo ir ramybės.

rk

PROFESORIAUS IGNO KONČIAUS ATMINIMUI

Akademinio Skautų sąjūdžio garbės narys, Lietuvos universitetų profesorius, Lietuvos kraštotyros pradininkas, skautininkas, menininkas, rašytojas, visuomeninkas mirė Putname, Connecticut, vasario mėn. 19 dieną. Gimęs 1886 metų liepos 31 dieną Telšių apskrities, Purvaičių kaimo ūkininko šeimoje, mokėsi Palangos progimnazijoje, Liepojos gimnazijoje ir Petrapilio universitete. Suorganizavo studentų Lietuvos tyrimų ratelį. Buvo Petrapilio aukštųjų mokyklų lietuvių studentų draugijos pirmininkas dar prieš 1913 metus.

Nuo 1911 iki 1940 metų jis apvaikščiojo Plungės ir kitas Žemaitijos apylinkes, registruodamas ir fotografuodamas tūkstančius kryžių ir koplytėlių. Skelbė tuos duomenis žurnaluose ir knygose. Pa davė didelės etnografinės vertės negatyvų rinkinį Kultūros muziejui Kaune. Buvo vienas iš Lietuvos etnografinio (oro) muziejaus organizatorių nepriklausomybės laikais.

I-jo pasaulinio karo metu suorganizavo nukentėjusiems lietuviams šelpti draugiją Rusijos Staurograde. 1921 metais grįžęs Lietuvon, mokytojavo Dotnuvos Žemės ūkio technikume. Tuoj pat suorganizavo kraštotyros būrelį. Netrukus dėstė Žemės ūkio akademijoje, o nuo 1926 metų, persikėlęs į Kauną, pakilo iki Lietuvos universiteto fizikos profesoriaus, Gamtos - Matematikos fakulteto sekretoriaus, to fakulteto Darbų devynių tomų redaktoriaus. Pralenkdamas ne vieną senesnį profesorių, pasirūpino savo asistentų aukštesniu akademiniu išmokslinimu, pasiuntęs juos į geriausius Vakarų Europos universitetus.

Profesoriaus Končiaus įpėdiniai iškėlė Lietuvos fizikų vardą į pasaulinį lygį 1939-1940 metais buvo paskirtas iš lenkų perimto Vilniaus universiteto valdytoju. Lietuvos vyriausybė patikėjo tas sunkias, daug takto ir kantrybės reikalaujančias pareigas jau spėjusiam savo organizaciniais gabumais pasižymėti žemaičiui.

Sovietinė okupacija pastojo kelią kūrybingajam profesoriui, didžiam Lietuvos patriotui, ir 1941 metų gegužės mėnesį uždarė jį kalėjiman, kartu su sūnumi, ir netrukus išvarė mirties žygin į Červenę, už Minsko. Masinėse žudynėse, kur gyvų teišliko vienas iš penkių, sušaudžius per tūkstantį kalinių, Ignui Končiui su apie 30 lietuvių pasisekė išlikti gyviems, apsimetus negyvais tarp nužudytųjų. Po šitokių neapsakomų pergyvenimų mūsų didysis skautas liko nepalaužtas, ir pėsčias parėjo tėvynėn. Savo artimiesiems profesorius yra kalbėjęs, kad Červenėje jis pajautęs maldos galią labai kritišku momentu. Lietuvoje jau viešpatavo vokiečiai. Naujoji okupacija neleido atgaivinti anksčiau bolševikų uždarytųjų lietuviškų organizacijų: skautų sąjungos, Lietuvos Raudonojo Kryžiaus ir kitų. Ir Laikinosios vyriausybės veikla buvo užgniaužta po šešių savaičių. Tų pačių 1941 metų lapkričio mėnesį buvo sudaryta Savitarpinės Pagalbos visuomeninė organizacija, perėmusi Lietuvos Raudonojo Kryžiaus įstaigas ir netrukus išplitusi su 335 valsčių komitetais. Tos tada didžiausios lietuviškos organizacijos pirmininku išrinktas profesorius Končius išbuvo tose pareigose iki pat galo, 1944 metų liepos mėnesio. Savitarpinė Pagalba palaikė ir plėtė ligonines, šalpos įstaigas, šelpė Vokietijon išvežtųjų lietuvių šeimas ir kalinius koncentracijos stovyklose. Tai buvo valstybės ministerijos mąsto organizacija, su milijonine apyvarta. Pinigus, maistą ir drabužius suaukojo Lietuvos gyventojai. Pirmininkui Končiui gelbėjo valdybos nariai kan. K. Šaulys, neseniai miręs dr. Balys Matulionis, Amerikoje tebegyvenąs dr. Vl. Ingelevičius ir kiti patriotai.

Vėl bolševikams artėjant, Červenės žudynių liudininkui nebuvo kitos išeities, kaip pasitraukti iš Lietuvos. Netikėjo Končius, kad tas pasitraukimas bus galutinis, todėl pusė jo šeimos liko Lietuvoje: žmona ir du sūnūs - Algirdas ir Jurgis, o tėvą lydėjo kiti du sūnūs - Vytautas ir Liudas. Toks likimas ištiko tūkstančius lietuvių šeimų, geležinei uždangai jas perkirtus. Profesorius Končius nepavargdamas tęsė savo darbą Vokietijoje. Dar karui nepasibaigus, matome jį Berlyne Lietuvių sąjungos valdyboje betęsiantį pabėgėlių šalpos organizavimą. Po karo, jau Hanau stovykloje, Končius 1946 metais išrenkamas vyriausios tremtinių bendruomenės valdybos pirmininku.

Nepriklausomoje Lietuvoje įsijungęs į Lietuvos skautų sąjungą, skautininkas Ignas Končius buvo jos Tarybos narys, o Vokietijoje ir JAV - Akademinio Skautų sąjūdžio pirmininkas nuo 1947 iki 1954 metų. Anksčiau jis buvo išrinktas Studenčių skaučių draugovės ir po to Studentų

skautų korporacijos "Vytis" garbės nariu. Savo patrauklia asmenybe, natūraliu žmoniškumu, ypatingu kuklumu Končius buvo išskirtinas lietuvių visuomenės viršūnėse, mylimas ir gerbiamas, ypatingai jaunimo. Matydavome jį ne tik skautų sueigose, bet ir jų stovyklose. Turėdamas daugiau laisvo laiko, gyvendamas pabėgėlių stovyklose, profesorius guodėsi ir malšino savo didįjį tėvynės ir šeimos ilgesį, su giliu tikėjimu droždamas miniatiūrinius lietuviškus kryželius, koplytėles, rūpintojėlius, linguojančius berželius. Tai buvo dievdirbio meniškos šielos malda už paliktąją tėvynę. Vokietijoje jis išdrožė ir sunarstė apie 200 kūrinių, o vėliau Amerikoje - dar apie 500. Jo drožiniais gėrėjosi ir kitataučiai. Amerikos spauda ne kartą rašė apie tą nuostabųjį "Lithuanian professor" ir jo kūriniuose spindinčią "spirit and charm of the Old World". Sūnaus Liudo pastangomis, talkininkaujant ASS filisteriui Kostui Nenortai, 1954 metais Bostone buvo išleistas albumas su prof. Končiaus medžio dirbinių nuotraukomis.

Amerikon atvykęs 1949 metais, profesorius gavo darbą savo specialybėje Tufts universitete Bostone, mokslinėje fizikos tyrimų laboratorijoje, kurioje jis išdirbo iki pensijos 1961 metais, sulaukęs 75 metų. Kad praktiškieji amerikiečiai išlaikė Končių tame darbe iki tokio žilo amžiaus, dar kartą parodo, kokio stipraus, ištvermingo ir preciziško specialisto būta to nenužemaitėjusio lietuvio, arba nesulietuvėjusio žemaičio. Tuo pačiu metu prof. Končius rašė Lietuvių Enciklopedijai, Mūsų Vyčiui ir bendrinei spaudai, išleido tris knygas: du tomus savo senesniųjų atsiminimų "Žemaičio šnekos" (1961 m.) ir "Žemaičių kryžiai ir koplytėlės" (1965 m.). Lietuvoje buvo atspausdintos profesoriaus knygos: "Meteorologija" (1924 m.), "Palangos kraštas" (kartu su prof. V. Ruokiu, 1925 m.), "Fizikos praktikos darbai" (1928 m.), "Fizikos žodynas", "20 kelionių po Kauno apskritį" (kartu su skautininkais K. Avižoniu ir St. Kolupaila, 1937 m.). Paliko rankraščių, daugiausia atsiminimų.

Nuoširdaus ir didelio būta to žmogaus. Prisimenu profesorių nuo 1923 metų Dotnuvoje, kur buvome to paties namo kaimynai. Dažnai išsivesdavo jis savo sūnus ir jų draugus į mišką ir laukus, vis ką nors nauja atrasdamas ir parodydamas gamtoje. Vėliau teko bendrauti ir jau daugiau pasikalbėti Kauno, Palangos ir Birštono apylinkėse. Ignas Končius stebėjo ne tik gamtą, bet ir žmones. Visada rasdavo tinkamą žodį paskatinti ir įvertinti kad ir menką kitų pastangą ar laimėjimą. Kokie jautrūs jo knygų autografiniai įrašai! Končiaus sakytas ar rašytas žodis būdavo lakoniškas, išmastytas, originalus, dažnai nuspalvintas rečiau girdimais žemaitiškais žodžiais. Paskutinį kartą klausiausi velionies Putname praėjusį rudenį. Pasakojo, kaip buvo "apsibridęs lazda" tarpduryje. Reiškia, buvo užkliuvęs už ant slenksčio padėtos lazdelės, pargriuvo, susitrenkė, ir po to jau nebepasikėlė iš lovos. Guodėsi nors pro langą matomu žemės ploteliu ir artima pamiške. Išgyveno tuose Matulaičio senelių namuose jis apie penketą metų, rūpestingai globojamas lietuvių Nek. Prasidėjimo Seselių, o ypač seselės Bernadetos ir kapeliono kun. Vytauto Zakaro. Jau ligonis, turėjo pergyventi sūnaus Vytauto mirtį, į kurio laidotuves Čikagoje nuvykti pats nebegalėjo.

Profesoriaus Končiaus sūnums ir šeimoms, penkiems vaikaičiams ir dviem provaikaičiams, buvusiems mokiniams ir studentams, bendradarbiams ir skautams visada liks jo šviesus atminimas, jo rašytieji ir drožtieji kūriniai ir garbė, kad galėjome pagyventi jo artumoje. Teatlyginie jam Viešpats savo dosnumu.

Jurgis Gimbutas

LAIŠKAI

KRITIKA

Yra sakoma, kad tie kurie kritikuoja kitus (MV 74-II) "Atsiųstą Paminėti"), turi ir patys priimti kritiką. Ta intencija, štai keletas kritikos žodžių ir "Mūsų Vyčio" redaktoriui!

Kaipo ilgametė "Mūsų Vyčio" skaitytoja (nuo 1954 m.), su malonumu prisimenu 1959-1965 metų laikotarpį, kai Akademinis Skautų Sąjūdis tikrai galėjo didžiuotis būdamas rimto, akademinio lygio žurnalo leidėju (nuopelnas redaktorių Vyt. Germano, A. Mickevičiaus, A. Dundzilos, A. Avižieniaus). To laikotarpio "Mūsų Vytis" buvo įdomus ne tik studijuojančiam jaunuoliui, ieškančiam rimtesnio straipsnio, bet ir neretam aukštuosius mokslus baigusiam žmogui.

Juos sekusių redaktorių, R. Griškelio ir po jo R. Kviklytės, rankose "Mūsų Vytis" gerokai "sustudentėjo", t.y. pasidarė įdomus gal tik studijuojančiam jaunimui. Ši žurnalo paimta kryptis gal ir nebuvo bloga, nes mūsų lietuviška studentija berods reguliariai išeinančio žurnalo neturi.

Su liūdesiu reikia konstatuoti, kad šio redaktoriaus rankose "Mūsų Vytis" pradeda "suvaikėti". Vos atvertus viršelį, skaitau ką reiškia skautų šūkis "Budžiu". Pagalvoju, kad padariau klaidą paimdama nuo lentynos žurnalą - vietoj "Mūsų Vyčio" paėmiau "Skautų Aidą" - bet pasitikrinus randu, kad klaida ne mano. Nusišypsau ir verčiu lapus toliau. Keletas aktualijų iš Akademinio Skautų Sąjūdžio gyvenimo, keletas ASD kandidačių temų. Atverčiu puslapį 58 ir skaitau antraštę "Skautų Vadovui - Naktiniai Žaidimai", o po to dar randu ir skautukų tėvų problemų aprašymą... Pasijuntu užgauta ir apvilta "Mūsų Vyčiu!"

Prenumeruoju "Skautų Aidą", gaunu "Skautiją", "Skautybę", "Gabiją", "Vyr. Skautę"; važiuoju į skautų stovyklas ir ten bėginėju su paukštytėm, užsidėjus juokingas iki kelių kojines. Viskas savo vietoj - ir mano manymu, skautų šūkio aiškinimo ir rašinėlių apie naktinius žaidimus spausdinimo vieta tikrai nėra Akademinio Skautų Sąjūdžio leidžiamame žurnale.

Danutė Korzonienė

APIE PRAEITĮ

Perskaičiau Montrealio "Nepriklausomos Lietuvos" savaitraštyje, kad minite akademinio skautų judėjimo 50-tą sukaktį. Esu vienas iš tų, kurie buvo labai veiklūs pirmaisiais penkiais metais šito judėjimo. Aš norėčiau padėti, jeigu būčiau naudingas, šiame reikale, nes jaučiu sąžinės graužimą, kad neatsakiau į Jūsų laišką rašytą prieš kelis metus. Aš buvau geras draugas dr. Nemeikšos ir jo ilgametės pavaduotojos karo ligoninėje. Daugybė geriausių linkėjimų.

v.s. dr. J. Kazakevičius-Kazak, M.D.

Prisimenu anuos metus, kai "Mūsų Vytis" buvo visų, kaip man atrodė, vadovų ir vyresniųjų žurnalas. Vaikams miegant užadresuodavau virš septynių šimtų vokų ir, juos sudėjus kartu su vaikais į vežimėlį, kulniuodavau į paštą. Kad tada būtų kas manęs prašęs parašyti "Mūsų Vyčiui", ar nuomonės paklaustų, tai būčiau įsivaizdinusi! Lygiai taip pat įsivaizdinčiau ir dabar, bet per daug užgavo širdį mano vyresnieji broliai, kuriuos kadaise gerbiau.

Sesė A.

KLAIDOS

Esame dėkingi "Mūsų Vyčio" 1974 - 2 skaitytojams nurodžiusiems nemalonias klaidas, už kurias redaktorius atsiprašo:

71 PSL. (viršelio 3 psl.) - autoriai ir foto reporteriai - praleista p. J. Urbono pavardė.

46 PSL. ASS Jubiliejinės stovyklos vaizdelyje pokalbį apie jaunimo auklėjimo lietuviškumą praveda v.s. I. Lukoševičienė.

GARBĖS NARYS FIL. V.S. J. DAINAUSKAS prašo pataisyti savo biografiją:

39 PSL. turi būti "...išlaikė teisėjo egzaminus...". Lietuvoje buvo vartojama tik "prisiekusio advokato" sąvoka, bet jokiu atveju epitetas "prisiekęs" nebuvo rišamas su teisėjo pareigomis, pavadinimu ar egzaminais. ...Vidaus Reikalų ministerijoje pradėjau dirbti ne 1924, bet nuo 1927.XI.1. ...Dar gimnazijoje būdamas ir pradėjęs studijuoti (nuo 1923) pragyvenau iš pamokų, o paskui iš braižinių. ...VRM manęs neskyrė jokioms pareigoms "Neumann'o ir Sass'o byloje", nes Lietuvoje ir ši ir kitos bylos buvo tvarkomos ne VRM, bet Teisingumo ministerijos. Faktiškai, toje Klaipėdos nacių byloje Teisingumo ministerija man buvo patikėjusi minėtų pareigų darbą (aišku, VRM sutikus).

41 PSL. "...su šeima 1957 m. persikėlė į Prancūziją..." visiškai neatatinka tikrenybei. Savo šeimos nebuvau matęs nuo 1944.XII.31 iki 1961.II.26. Mano šeima be manęs buvo DP stovyklose ir į JAV atvyko 1949 metais. Šeimai laimingai pasisekė 1945 vasario mėnesy pasitraukti iš Stargardo (prie Štetino) į Švarcvaldą ir paskui apsistoti Wiurzburge. Man pačiam teko nuo 1945.I.22 iki 1945.II.16 būti apsuptam Poznanės mieste, dalyvauti miesto kautynėse ir sulaukti iki rusai užėmė tą miestą. ...Dirbu bibliotekoje, tad apibūdinimas "įstaigoje" negali būti taikomas. ...Dalyvaudamas Klaipėdos sukilime buvau ne "Bajorų grupėje", bet "karininko Bajoro grupėje" (tai buvo kap. M. Kalmanto, vėlesnio vyr. skautininko, slapyvardis).

Man būtų buvus miela taip pat paminėti, kad "esu Lituanistikos Instituto narys ir to Instituto Bibliografijos skyriaus vedėjas", nes tas institutas buvo suorganizuotas su mintimi būti nors šiokiu tokiu pakaitalu mūsų išeivijos Mokslų Akademijai.

RED. ATSAK.

"Mūsų Vytis" džiaugiasi kiekvienu laišku, kiekvienu atsiųstu patarimu ir kritika ir ypač naujai atsišaukusiu broliu ir sese. Padėti Akademiniam Skautų Sąjūdžiui ir jo vykdomam darbui yra prašomas kiekvienas pagal išgales.

ATSIŲSTA PAMINĖTI

VYNO STEBUKLAS. Alfonso Nykos-Niliūno eilėraščiai. Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas, Chicago, 1974. 5.4 x 6.6 colių, 76 psl., kietais viršeliais. Tiražas 800 egz. Kaina $5.- Library of Congress Cat. nr. 74-25547.

Tai dvidešimts penktas Santariečių fondo leidinys nuo 1958 metų. Akin krenta neįprasta, bet kalbiškai taisyklinga antraštės rašyba ("stebuklas"), kuri taip pat pakartota 36 psl. eilėraštyje. Berenikai dedikuotoje knygelėje yra keturiasdešimts keturi trumpi ir daugiausiai liūdni eilėraščiai, kurie yra suskirstyti į tris skyrius. Knygelė yra skoningai apipavidalinta ir labai švariai M. Morkūno spaustuvės atspausta.

UŽ TĖVYNĘ. Arėjo Vitkausko 1926 metais Kaune išleistų 1919-1921 m. trylikos eilių ir trylikos apsakymų knygelės perspausdinimas. 6.2 x 4.6 colių, 64 psl. Knygelė, kurią autorius buvo paskyręs "Varpo gadynės senam kovotojui, gerbiamam daktarui Kaziui Griniui, jo 60 metų ir 35 metų visuomeninio darbo sukaktuvių paminėjimui". Buvo perspausdinta 1975, t.y. dvidešimt penktais Dr. K. Griniaus mirties sukakties (1950.VI.04) metais. Kaina ir platintojas nepažymėti.

MŪSŲ VYTIS 1975 m. Nr. 1

SKAUTIŠKOS MINTIES JAUNIMO IR VADOVŲ ŽURNALAS

LEIDĖJAS: AKADEMINIS SKAUTŲ SĄJŪDIS

ŠIO NUMERIO BENDRADARBIAI:

Redaktorius - Liūtas Grinius, 168 Morningstar Court, Williamsville, N.Y. 14221
Administratorius - Alfredas Kleinaitis, 11044 W. 84 Place, Willow Springs, Ill. 60480.

Autoriai ir foto reporteriai -

K. Batūra • J. Dainauskas • J. Gimbutas • L. Grinius • M. Jonikienė • D. Korzonienė • R. Kviklytė • R. Lukoševičiūtė • A. Musteikis • R. Penčylienė • G. Penikas • A. Samušis • L. Saplys • M. G. Slavėnienė • V. Statkus • J. Tamulaitis • D. Vakarė • P. Vaškys • A. Vilkaitė •

Ekspedicija - Čikagos akademikų talka

Redakcija gerbia autorių nuomones ir teisę nevaržomam konstruktyvių minčių reiškimui. Straipsniai su autorių pavarde, slapyvardžiu ar inicialais neįpareigoja skautų vadovybės, leidėjų ar redakcijos. Rankraščiai gali būti taisomi kalbos, formos ar stiliaus atžvilgiu.

MŪSŲ VYTIS yra siunčiamas visiems pilnateisiams Akademinio Skautų Sąjūdžio nariams. Prenumerata Sąjūdžiui nepriklausantiems yra:

Šiaurės Amerikoje $ (JAV) 6.00, kitur $ (JAV) 3.00 arba £(DB) 1.00. Atskiro numerio kaina $ (JAV) 2.00
Aukos virš nurodytų kainų gali būti atskaičiuojamos nuo apmokestinamų pajamų.

MŪSŲ VYTIS (Our Knight) is a quarterly magazine published for young adults and youth leaders by the LITHUANIAN COLLEGIATE SCOUT MOVEMENT, a division of Lithuanian Scout Association, Inc., a not for profit educational corporation of Illinois, exempt from USA Federal taxes by IRS ruling, code 501(c)(3), Certificate No. CHI-EO-67-343.

ADDRESS editorial matter to MŪSŲ VYTIS, 168 Morningstar Ct., Williamsville, N.Y. 14221
ADDRESS management and circulation matter to MŪSŲ VYTIS,
11044 W. 84 Place Willow Springs, IL. 60480

PRINTED BY VI VI PRINTING, 4346 So. Western Avenue, Chicago, Ill. 60609.

ALp(LK)3088
1975, Nr.1

**Kilnaus žemaičio, lietuvio visuomenininko, vyresnio skautininko,
Akademikių skaučių draugovės ir Lietuvių studentų skautų
Korporacijos "Vytis" Garbės Nario,
Pirmo Akademinio Skautų Sąjūdžio pirmininko**

PROFESORIAUS IGNO KONČIAUS

netekę, šeimą ir artimuosius užjaučia ir drauge liūdi

AKADEMINIO SKAUTŲ SĄJŪDŽIO NARIAI IR VADOVAI

Nuoširdžios narės ir bendradarbės

FILISTERĖS GRAŽINOS MUSTEIKYTĖS

per anksti netekę, liūdime giliai užjausdami tėvus ir artimuosius

Filisterių Skautų Sąjungos Centro Valdyba
Akademinio Skautų Sąjūdžio nariai ir vadovai

Brangiai sesei filisterei paskautininkei

GRAŽINAI MUSTEIKYTEI

mirus, tėvus ir artimuosius nuoširdžiai užjaučia ir liūdi

SAN FRANCISCO APYLINKĖS FILISTERIAI IR BUVĘ DRAUGAI:

Danutė ir Romas Ankaičiai
Julija Liesytė-Frazer
Danutė Janutienė
Donatas Januta
Aldona ir Arvydas Kudirkos
Viktorija ir Adolfas Melinauskai
Evelina ir Adomas Mickevičiai
Juozas Sidas
Vanda ir Vytautas Šliupai

90.775.40.